

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 800 fr. per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

Repercussies en Innovaties van het Gerechtelijk Wetboek in verscheidene takken van het Privaat en van het Publiek recht (Eerste deel)

Rede uitgesproken door de heer Jacques MATTHIJS, Procureur-generaal
bij het Hof van Beroep te Gent, op de plechtige openingszitting van het Hof
op 2 september 1968

1. Twee jaar geleden, terwijl het door de Senaat reeds op 7 april 1965 goedgekeurd ontwerp van Gerechtelijk Wetboek, onder de zucht naar het bereiken van een vergelijk tussen twee tegen elkaar staande opvattingen, in een vrij snel tempo de dag zag naderen waarop het wet zou worden, heb ik gemeend mijn openingsrede te mogen wijden aan het onderzoek van een der aspecten van het judicair recht in wording, en, samen met U, even te verwijlen bij dit gedeelte dat de gerechtelijke organisatie van de hoven en rechtbanken, en meer in het bijzonder van het openbaar ministerie hervormt.

Uitgaande van de vaststelling dat, in spijt van belangrijke aangenomen principiële amendementen, waardoor de harmonische éénheidsconceptie bij de oorspronkelijke schikkingen van de judiciale secties van de ontworpen arrondissementsrechtbank afgetakeld werd, daarentegen de eenheid van het openbaar ministerie volkomen gaaf bleef, heb ik de hoop mogen uitdrukken, dat die eenheid de ingrijpende polariserende factor zou kunnen worden bij de rechtspraak, en gelijktijdig op de respectieve rechtsprekende functies van de verschillende naast elkaar bestaande zelfstandige hoven en rechtbanken in éénzelfde rechtsgebied een catalyserende uitwerking zou kunnen uitoefenen ⁽¹⁾.

2. Sindsdien, heeft de wet van 10 oktober 1967 ⁽²⁾ het Gerechtelijk Wetboek ingevoerd, evenwel onder het voorbehoud dat, naar luid van haar artikel 5, de bepalingen van dit wetboek en van zijn bijvoegsel, mede de opheffings-, wijzigings- en overgangsbepalingen, eerst in werking zullen treden op de data die de Koning bepaalt en ten laatste zesendertig maanden na de bekendmaking van de wet in het «Belgisch Staatsblad», dus uiterlijk vóór 31 oktober 1970 ⁽³⁾.

Intussen werd deze stuksgewijze inwerkingtreding reeds ingezet met een viertal koninklijke besluiten, meer bepaald :

1°/ een koninklijk besluit van 1 februari 1968 ⁽³⁾, waardoor o.m. van kracht geworden zijn de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende sommige bijzondere rechtsplegingen, met name: verzegeling en ontzegeling ⁽⁴⁾, boedelbeschrijving ⁽⁵⁾, afstand van de gemeenschap en verwerping van de nalatenschap ⁽⁶⁾, inbezitting van de goederen van een afwezige ⁽⁷⁾, aanbod van betaling en consignatie ⁽⁸⁾, rekening en verantwoording ⁽⁹⁾, de bezitsvorderingen ⁽¹⁰⁾, verbetering van akten van de burgerlijke stand ⁽¹¹⁾, alsook de bepalingen houdende de algemene beginselen inzake betekening en kennisgeving, namelijk door middel van de gerechtsbrief ⁽¹²⁾, de inleiding en behandeling van de vordering op eenzijdig verzoekschrift ⁽¹³⁾, en het rechtsmiddel van het derdenverzet ⁽¹⁴⁾, voor zover het inwerkingtreden van deze bepalingen nodig is voor de toepassing van bovenvermelde procedures ⁽¹⁵⁾;

2°/ een koninklijk besluit van 28 maart 1968 ⁽¹⁶⁾, houdend het inwerkingtreden van artikel 28 van de overgangsbepalingen van het Gerechtelijk wetboek (art. 4 — wet van 10 oktober 1967 betreffende de personeelsleden ter beschikking gesteld van de ambtenaar van het openbaar ministerie bij de politierechtbank die overgaan naar het parket van de procureur des Konings, en waarbij de voorwaarden worden bepaald om te worden beschouwd als lid van het personeel ter beschikking gesteld van voornoemde ambtenaar.

3°/ een koninklijk besluit van 2 juni 1968 ⁽¹⁷⁾, betreffende het inwerkingtreden van de bepalingen van het Gerechtelijk wetboek, welke betrekking hebben op de Hoven van assisen ⁽¹⁸⁾.

4°/ een koninklijk besluit van 3 augustus 1968 ^(18 bis), betreffende het inwerkingtreden van de bepalingen van het Gerechtelijk wetboek, welke betrekking hebben op de dienst voor documentatie en overeenstemming der teks-

sten bij het Hof van cassatie (¹⁸ ter), op de balie (¹⁸ quarter), op de gerechtsdeurwaarders (¹⁸ quinques), en op de bestraffing van een valse eed afgelegd bij een verzegeling of een boedelbeschrijving (¹⁸ sexes).

Thans is een ontwerp van koninklijk besluit aan het advies van de Raad van State overgelegd, houdende het inwerkingtreden, waarschijnlijk op 1 januari 1969, van nagenoeg al de procedurebepalingen, en ermede in verband staande opheffings-, wijzigings- en overgangsbepalingen van het Gerechtelijk wetboek.

3. Afegezien van de hoogst belangrijke en tevens belangwekkende parlementaire bescheiden die het stemmen van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk wetboek zijn voorafgegaan, en in de eerste plaats het onder alle oogpunten merkwaardig verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Charles Van Reepinghen zelf (¹⁹), hebben, zowel vóór als na het invoeren van deze wet, verscheidene gezaghebbende juristen en rechtspractici, hetzij bij afzonderlijke bijdragen, hetzij bij wijze van verslagen uitgebracht op congressen of ter gelegenheid van seminars of studiedagen, bepaalde aspecten van ons nieuw judicair recht aan een diepgaand en steeds leerrijk onderzoek onderworpen, en hierbij rake beschouwingen of aanmerkingen naar voren weten te brengen (²⁰).

Aan de andere kant, sinds het bekendmaken van voormelde wet, werd, op initiatief van de hr. Koninklijke Commissaris E. Krings, door de Eerste-Voorzitters van de drie Hoven van beroep, in hun respectief rechtsgebied, een werkgroep opgericht, samengesteld uit magistraten en griffiers bij de verschillende juridicties. Deze werkgroepen hebben tot opdracht de menigvuldige problemen, grezen in verband met de eerlang te verwezenlijken praktische toepassing van de bepalingen van het Gerechtelijk wetboek, van naderbij te onderzoeken en te bespreken, en aan de Koninklijke Commissaris voor de Gerechtelijke Hervorming de gepaste/of efficiënte oplossingen voor te stellen.

Intussen, gelet op de nakende afschaffing van het ambt van pleitbezorger (²¹) en op het inrichten van de nieuwe instelling van de beslagrechter (²²), zomede ter bevordering van een omzichtig, methodisch en ordentelijk invoeren van de nieuwe wetsbepalingen betreffende het bijhouden van de rol, het samenstellen en het uitwisselen van het dossier van de rechtspleging, en zoveel andere taken die aan de nauwlettende zorgen en aan de accurate medewerking van de griffiers en van het griffiepersoneel voortaan zullen worden toevertrouwd, werd sinds enkele maanden in speciaal daartoe uitgekozen griffies van rechtbanken van eerste aanleg (²³), een aanvang gemaakt met de voorbereiding en het louter proefondervindelijk in werking brengen van de desbetreffende nieuwe regelingen, stelsel dat van aard is om van de eventuele leemten en onvolmaaktheden te doen blijken, en derhalve om van meetaf aan in de adekwate aan te brengen verbeteringen te voorzien.

4. Het valt echter op dat, bij al de hierboven bedoelde voorlichtingsbijdragen, studies en besprekingen, tot nogtoe weinig of geen aandacht geschonken werd aan een omvangrijke reeks teksten van het Gerechtelijk wetboek, ondergebracht in artikel 3 van de wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstukken I tot en met V, artikelen 92 tot en met 161, onder het opschrift: « Bepalingen betreffende burgerlijke zaken, handelszaken, fiscale zaken, strafzaken en strafrechtspleging ».

Weliswaar, op het eerste gezicht schijnen deze bepalingen slechts een loutere aanpassing te betekenen aan de nieuwe regelingen van de rechtspleging van sommige teksten van:

— het Burgerlijk wetboek en de hypotheekwet (²⁴),

— het Wetboek van koophandel en de wet van 20 mei 1846 op de openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren (²⁵),

— de heffing der registratie-, griffie- en zegelrechten (²⁶),

— en van sommige bepalingen van het Wetboek van strafvordering, in verband met o.m. de rechtsbijstand (²⁷), de procedure in correctionele zaken (²⁸), de inbeschuldigingstelling in criminele zaken (²⁹), de rechtspleging vóór het Hof van assisen (³⁰), het beroep in cassatie (³¹), het voorrecht van rechtsmacht (³²), en de regeling van rechtsgebied,

— terwijl aan de andere kant, verscheidene bepalingen in het Strafwetboek werden ingevoegd, aangevuld of gewijzigd.

Het besluit zou derhalve kunnen worden uitgebracht dat al deze teksten geen ander commentaar vergen dan wat in de zopas bedoelde parlementaire bescheiden en doctrinale bijdragen, studies of besprekingen reeds, en soms uitvoerig, uiteengezet werd over de regelen en de instellingen waarop deze teksten betrekking hebben.

Is dergelijk besluit inderdaad geldig voor een zeker aantal van die wetsbepalingen, toch is het mij niettemin, bij de aanvang van dit nieuw gerechtelijk jaar, dat een aanzienlijke verruiming van het inwerkingtreden van het Gerechtelijk wetboek zal inluiden, nuttig gebleken het verband te leggen tussen het nieuwe judicair recht en zijn repercussie in verscheidene takken van ons positief privaet en publiek recht, verband dat niet altijd zeer duidelijk kan worden opgevangen, bij een eerste rondgang in dit monumentale gebouw dat het Gerechtelijk wetboek is.

Bovendien hoede men zich voor een oppervlakkige indruk: bij nader onderzoek, komt men alras tot de bevinding dat sommige van die bepalingen een diepere ontleding verdienen; andere zelfs, — hoofdzakelijk in burgerlijk recht en in strafrecht —, betekenen werkelijk een innovatie.

5. 1/- Bepalingen betreffende het burgerlijk recht.

a/ Zo is het dan dat het artikel 305 van het Burgerlijk wetboek betreffende de eigendomsoverdracht van de helft der goederen van ieder van beide door onderlinge toestemming uit de echt gescheiden echtgenoten aan de kinderen uit hun huwelijk geboren, noodzakelijk een wijziging moest ondergaan.

Immers, de artikelen 1287 en 1291 van het Gerechtelijk wetboek, betreffende de procedure van de echtscheiding door onderlinge toestemming, bepalen dat de echtgenoten die tot het instellen van dergelijke echtscheiding overgaan, ertoe gehouden zijn vooraf bij notaris te doen opmaken, en bij hun eerste verschijning vóór de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg over te leggen: niet enkel de akte houdende de boedelbeschrijving en de schatting van al de roerende en onroerende goederen welke hun, op dit ogenblik, persoonlijk of in gemeenschap toebehoren, en waaromtrent zij hun wederzijdse rechten regelen, met daarbij de beschrijving, de kadastrale aanduiding en de eigendomstitel van de onroerende goederen, doch ook, buiten hun eigen akte van geboorte en hun akte van huwelijk, de akten van geboorte en van overlijden van al hun afstammelingen, met inbegrip van de kinderen welke zij geadopteerd hebben.

Deze teksten werden aldus in overeenstemming gebracht met artikel 15 - nr. 2 van de wet jeugdbescherming van 8 april 1965, dat artikele 283 - 2° - B.W. vervangen heeft (²⁴).

Voormelde tekstwijzigingen hebben een grotere draagwijdte dan algemeen wordt vermoed.

Uit de besprekingen in de Kamercommissie voor de

Justitie blijkt inderdaad dat deze wijzigingen ingegeven werden door het opzet de verdeling van de helft der goederen van de door onderlinge toestemming uit de echt gescheiden echtgenoten, voortaan niet meer voor te behouden aan de enige uit hun huwelijk geboren kinderen, zoals voorzien bij art. 305 - B.W., doch uit te breiden tot al de afstammelingen van de echtgenoten, zodus ook tot de kinderen die zij uit een vorig huwelijk zouden kunnen hebben, tot de door hen geadopteerde kinderen, alsmede tot de wettige kinderen van een der echtgenoten en die door de ander echtgenoot geadopteerd werden. De nieuwe regel geldt zelfs voor de natuurlijke kinderen⁽²⁵⁾.

Ofschoon men zou kunnen voorhouden, zoals sommige leden van de Kamercommissie voor de Justitie het deden opmerken, dat de eigendomsoverdracht aan de afstammelingen van de door onderlinge toestemming uit de echt gescheiden echtgenoten van de helft van al hun op het ogenblik van de eerste verschijning toebehorende goederen, een maatregel is die aan de huidige tijdsomstandigheden niet meer is aangepast, omdat zij een te strenge en niet verantwoorde sanctie uitmaakt van de echtscheiding, werd nochtans de voorgestelde opheffing van deze regeling verworpen; de Kamercommissie voor de Justitie oordeelde immers dat een dergelijke opheffing bij de rechterlijke hervorming niet paste⁽²⁵⁾.

Zo komt het dan ook dat artikel 305 - B.W. behouden werd, doch door art. 3 van de wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk I, art. 92 van het Gerechtelijk wetboek een vrij belangrijke wijziging onderging waar dit artikel voortaan als volgt luidt:

«In geval van echtscheiding door onderlinge toestemming gaat de eigendom van de helft van de goederen van ieder van beide echtgenoten, die bestaan op het tijdstip van hun eerste verklaring, van rechtswege en volgens de regels van de erfopvolging over op al de afstammelingen van ieder van hen, met inbegrip van de kinderen welke zij geadopteerd hebben; de ouders behouden evenwel het genot van die helft tot aan de meerderjarigheid van hun kinderen, onder verplichting om hun kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen overeenkomstig hun vermogen en hun stand; een en ander onverminderd de overige voordelen die aan die kinderen door de huwelijksvoorwaarden mochten zijn verzekerd.»

Vermits er nu kinderen kunnen zijn uit twee verschillende huwelijken, dat er geadopteerde en zelfs natuurlijke kinderen in aanmerking komen, moest ook worden bepaald hoe die eigendomsoverdracht van de helft der goederen van de door onderlinge toestemming uit de echt gescheiden echtgenoten zou geschieden, en, meer bepaald, of al die kinderen op gelijke wijze zouden toebedeeld worden.

Zeër terecht heeft de wetgever geoordeeld, dat er in dat verband geen reden bestond om van de regels van de erfopvolging af te wijken; dit werd dan ook in de tekst uitdrukkelijk bepaald.

Met betrekking tot het genot dat de ouders krachtens art. 305 over de met hun afstammelingen verdeelde goederen behouden, is bovendien de vraag gerezen of dit genot niet nader diende te worden omschreven.

Voorgesteld werd te bepalen dat het hier het wettelijk genot betreft. Daarentegen werd opgeworpen dat de ouders geen wettelijk genot uitoefenen over de goederen van hun natuurlijke kinderen, zodat het voorstel voor gevolg zou hebben dat aldus een hybridisch stelsel tot stand zou komen, wat nochtans de bedoeling niet was.

Verder werd er de nadruk op gelegd dat het genot, krachtens art. 305 aan de ouders verleend, geenszins overeenstemt met het wettelijk vruchtgebruik dat hun door art. 384 - B.W., (zoals het bij art. 19 - nr. 3 van de wet jeugdbescherming vervangen werd), op de goederen van hun minderjarige kinderen, wordt toegekend; Prof. De

Page wijst er trouwens op dat het hier gaat om een vruchtgebruik « sui generis »⁽²⁷⁾.

De Kamercommissie voor de Justitie heeft het derhalve wenselijk geacht geen nadere bepaling van het genot te moeten geven⁽²⁸⁾; daarom brengt de nieuwe tekst van art. 305 - B.W. geen wijziging aan de bestaande toestand.

Dit is eveneens het geval met de onderhoudsplicht van de door onderlinge toestemming uit de echt gescheiden ouders t.o.v. hun minderjarige kinderen.

6. Moge aldus door het voorbeeld van de wijziging van art. 305 - B.W. reeds blijken dat het nieuw judiciair recht en meer bepaald de hervormingen van de burgerlijke rechtspleging, in het burgerlijk recht soms niet te onderschatten repercussies zullen hebben, toch zijn er wel andere wijzigingen die een mindere draagwijdte vertonen, of die zelfs als louter aanpassingswerk kunnen worden aangezien.

b/ Zo is het dat artikel 457 - B.W. betreffende het bestuur van de voogd, en waarbij hem verbod wordt opgelegd, zonder daartoe vooreerst door een familieraad te zijn gemachtigd, een lening aan te gaan voor de minderjarige, ofwel zijn onroerende goederen te vervreemden of met hypotheek te bezwaren, aangevuld wordt door het verbod een beding van onverdeeldheid te maken⁽²⁹⁾.

c/ Zo ook wordt uit de tekst van artikel 489 - B.W. betreffende de onbekwaamverklaring van een minderjarige het woord « razernij » geschrapt⁽³⁰⁾.

d/ Inzake verbintenissenrecht, wordt de redactie van het artikel 1244 - B.W. betreffende het verlenen van termijnen van respijt, beperkt tot de trouwens in niets gewijzigde regels eigen aan het burgerlijk recht, zijnde de twee eerste alinea's van dit artikel⁽³¹⁾, terwijl de procedurebepalingen die in het oud artikel 1.244 totnogtoe waren opgenomen, werden overgeheveld naar en samengebracht onder de artikelen 1333 tot en met 1337 van het Gerechtelijk wetboek, die verder de bijzondere rechtspleging regelen van het uitsel van betaling⁽³²⁾, tevens in overeenstemming gebracht met de omvangrijke rechtspraak en rechtsleer op dit stuk⁽³³⁾.

e/ Wat het huwelijksvermogenrecht betreft, wordt aan het artikel 1443 - B.W. inzake gerechtelijke scheiding van goederen een derde lid toegevoegd, waarbij bepaald wordt dat « de bekentenis van de man geen bewijs oplevert, zelfs wanneer er geen schuldeisers zijn »⁽³⁴⁾; het geldt dus de loutere toevoeging aan deze tekst van de bepaling van art. 870 van ons oud Wetboek van burgerlijke rechtspleging.

f/ Ten slotte, wordt het artikel 84 van de hypotheekwet van 16 december 1851, betreffende de wijze van inschrijving van de voorrechten en hypotheeken, aangevuld met een bepaling die betrekking heeft op het verichten op het hypotheekkantoor van de inschrijving van de vordering strekkende tot omzetting van bewarend beslag op onroerend goed of op zeeschepen en binnenschepen in uitvoerend beslag, procedure door het Gerechtelijk wetboek gehuldigd in zijn artikelen 1489 tot en met 1493⁽³⁵⁾.

7. II/- Bepalingen betreffende het handelsrecht.

Dergelijke aanpassingen worden door het Gerechtelijk wetboek eveneens ingevoerd in het handelsrecht.

a/ Zo is het dat art. 564 van het boek III, titel I, van Wetboek van koophandel, - artikel dat de verkoop betreft van de onroerende goederen van de gefailleerde -, in overeenstemming gebracht wordt met de nieuwe regels gehuldigd door de artikelen 1186 tot en met 1193 van het Gerechtelijk wetboek⁽³⁶⁾.

Reeds in 1938, had het « *Studiecentrum tot Hervorming van de Staat* » gewezen op het zeer uiteenlopend kenmerk in onze wetgeving van de regelen gevolgd inzake gerechtelijke verkopingen van onroerende goederen. Om deze diversiteit, naar de eigentijdse eisen van het juridisch en economisch leven, te keer te gaan, en derhalve al die verschillende formaliteiten te vereenvoudigen en er eenheid in te brengen, had het Studiecentrum, door middel van een raak beredeneerd ontwerp, voorgesteld een eenvormig stelsel van verkoop voor al de rechtsplegingen in te voeren, welk stelsel zou kunnen verschillen naar gelang van de aard van de toewijzing, terwijl de wet van 12 juni 1816 op de formaliteiten die moeten worden vervuld bij de verkoop van de onroerende goederen toebehorende aan minderjarigen of aan onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaarde nalatenschappen, en het koninklijk besluit van 12 september 1822 tot beteugeling van de misbruiken waaraan sommige notarissen zich in de uitoefening van hun ambt schuldig maken, zouden worden opgeheven ⁽³⁷⁾.

Bijna dertig jaar nadien, verwezenlijkt het Gerechtelijk wetboek de eenmaking en de vereenvoudiging van de bepalingen inzake de gerechtelijke verkopingen van onroerende goederen, geheel of ten dele, toebehorende aan onbekwamen en ermede gelijkgestelden.

Terwijl de vorige Nederlandse tekst van artikel 564 van het Wetboek van koophandel thans in het Gerechtelijk wetboek in meer degelijke bewoordingen wordt opgesteld, wordt het met deze nieuwe regeling overeengebracht. Het wordt tevens aangevuld met een *viijde lid*, waarbij bepaald wordt dat dit artikel « geen toepassing vindt op de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser, die, in iedere stand van het geding, het goed waarop de hypotheek rust, kan verkopen overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 1560 tot en met 1626 van het Gerechtelijk wetboek », die betrekking hebben op de nieuw geregelde procedure van het uitvoerend beslag op onroerend goed ⁽³⁸⁾.

b/ *Art. 109 (sub art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk II)* voorziet enkel in de tot nogtoe bestaande leemte van een Nederlandse tekst van *artikel 3* van de wet van 20 mei 1846 op de openbare verkoop in het klein van nieuwe koopwaren, zonder nochtans enige andere wijziging aan de tekst van deze bepaling te brengen ⁽³⁹⁾.

8. III/ Registratie-, griffie- en zegelrechten.

Het is nagenoeg vanzelfsprekend dat de bepalingen van het Gerechtelijk wetboek inzake rechtspleging onvermijdelijk voor de gerechtelijke akten en procedures ook wijzigingen medebrengen van de bepalingen betreffende de heffing der *registratie-, griffie- en zegelrechten*.

Deze wijzigingen die vrij talrijk zijn, maken het voorwerp uit van de *artikelen 110 tot en met 131 van art. 3, titel III, hoofdstuk III* der wet van 10 oktober 1967, en verscheidene van deze bepalingen zijn, krachtens het koninklijk besluit van 1 februari 1968, op 15 maart 1968 in werking getreden.

Bij het opzet en binnen het raam van deze openingsrede zou een saaie opsomming van deze wijzigingen van fiscale aard beslist niet passen.

Trouwens aan de beginselen, die de heffing beheersen van een evenredig recht op de veroordelingen, vereffeningen en toewijzing van geldsommen en roerende waarden, wordt niets gewijzigd.

Vastgesteld wordt echter dat het bedrag van dit « evenredig recht » en meteen ook dat van sommige rolrechten, verhoogd wordt. *Tijdelijke* verhoging, — zo leest men in het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen ⁽⁴⁰⁾ —, genoodzaakt door de vergoeding

van de last die voor de Staat zal voortvloeien uit het verstrekken van een pensioen aan de pleitbezorgers wier functie wordt afgeschaft.

Dat het korps der pleitbezorgers nochtans geen gewetenswroegingen koestert; uit ervaring kunnen wij immers tegen de tijdelijke aard van deze verhoging wel spetisch staan!

Wordt de pil trouwens niet verguld?

Onderstreept wordt immers dat « een belangrijke vrijstelling verleend wordt van alle registratierechten voor de betekeningsexploten van de gerechtsdeurwaarders die opgesteld worden ter vervanging van de kennisgeving van een akte door middel van een gerechtsbrief, in de gevallen waarin het Gerechtelijk wetboek het aanwenden van dit laatste middel toelaat » ⁽⁴¹⁾.

9. Is de terugkaatsing van het nieuw judiciair recht in het fiscaal domein aldus hoofdzakelijk van zuiver geldelijke, doch daarom niet van minder belangrijke aard, zo verdienen daarentegen sommige wijzigingen of aanvullingen door het Gerechtelijk wetboek ingevoerd in de *strafrechtspleging* en vooral in het *strafrecht* toch meer aandacht.

10. IV/ Bepalingen betreffende het strafprocesrecht.

a/ In deel IV, eerste Boek, artikelen 664 tot en met 699, regelt het Gerechtelijk wetboek de gerechtelijke bijstand.

Buiten enkele wijzigingen, worden aldaar de bepalingen weergegeven van de wet van 29 juni 1929 op de gerechtelijke bijstand en de kosteloze rechtspleging evenals de thans nog geldende bepalingen van de wetten van 26 december 1882 op de kosteloze rechtspleging inzake faillissement, en van 30 juli 1889 op de gerechtelijke bijstand en de kosteloze rechtspleging ⁽⁴²⁾, terwijl deze wetten worden opgeheven ⁽⁴³⁾.

Wat evenwel de *strafzaken* betreft, wordt in het Wetboek van strafvordering een *artikel 184 bis* ingevoegd ⁽⁴⁴⁾ waarbij bepaald wordt dat, indien de beklaagde die behoeftig is bevonden, zoals bepaald is in deel IV, boek I, van het Gerechtelijk wetboek, ten minste drie dagen vóór de dag van de terechtzitting de bijstand van een advocaat aanvraagt, de voorzitter zijn verzoekschrift toezendt aan de gemachtigde van het bureau van consultatie en verdediging, dat in de schoot van iedere balie is ingericht ⁽⁴⁵⁾; door diens toedoen wordt een verdediger aangewezen.

Is de zaak in onderzoek, dan kan het verzoek « vanaf het eerste verhoor » tot de onderzoeksrechter worden gericht die het dadelijk doorstuurt aan de gemachtigde van voormeld bureau ⁽⁴⁶⁾.

11.- b/ Met betrekking tot de *procedure vóór de correctionele rechtbanken*, werden door het Gerechtelijk wetboek eveneens een drietal bepalingen in het Wetboek van strafvordering ingevoegd, die echter, mits lichte doch gepaste tekstwijzigingen, trouwens van zeer gering belang, enkel de overheveling betekenen naar dit wetboek van bepalingen, die tot nogtoe verspreid lagen in de voortaan opgeheven wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting en in de wetten waardoor zij gewijzigd of aangevuld werd ⁽⁴⁷⁾, bepalingen die daar beslist niet thuis hoorden:

— aldus de bepaling van *artikel 170, tweede lid* (art. 8 der wet van 20 december 1957), waarbij voorgeschreven wordt dat, in strafzaken, de processen-verbaal van de terechtzitting aan het dossier van het geding worden toegevoegd, en die voortaan het *artikel 190 bis* zal uitmaken van het Wetboek van strafvordering ⁽⁴⁸⁾;

— aldus de bepalingen van de *artikelen 140, eerste lid, en 143 van de wet van 18 juni 1869*, betreffende de wijze waarop de beslissingen in correctionele zaken door de rechters in college getroffen worden, bepalingen die voor-

taan opgenomen worden in een *artikel 193 bis* van het Wetboek van strafvordering ⁽⁴⁹⁾;

— aldus de bepalingen van *artikel 165* van zelfde wet van 18 juni 1869 (art. 8 der wet van 20 december 1957), betreffende de ondertekening door de rechters en de griffier van het vonnis, bepalingen die het voorwerp uitmaken van een *artikel 195 bis* van het Wetboek van strafvordering ⁽⁵⁰⁾.

12. c/ Krachtens het *artikel 2* van de wet van 4 september 1891 (opgenomen onder *artikel 140, tweede lid*, van de wet van 18 juni 1869), wanneer, in strafzaken, door de rechtbank van eerste aanleg een vrijsprekend vonnis of een beschikking tot buitenvervolginstelling werd uitgesproken, mocht het Hof van beroep, bij hetwelk de zaak wegens hoger beroep aanhangig werd gemaakt, geen veroordeling of verwijzing uitspreken dan met *eenparige stemmen* van zijn leden, en dezelfde eenstemmigheid werd voor het Hof van beroep vereist om de tegen de beklagde uitgesproken straffen te kunnen verzwaren, of om, inzake preventieve hechtenis, een voor de verdachte gunstige beschikking te kunnen wijzigen.

Naar luid van een bestendige rechtspraak, was dit wettelijk voorschrift niet van toepassing wanneer de correctionele rechtbank uitspraak deed in graad van hoger beroep tegen de vonnissen gewezen door de politierechtbanken ⁽⁵¹⁾, noch wanneer het Militair Gerechtshof uitspraak deed als rechter in hoger beroep tegen een vonnis uitgesproken door de krijgsraad ⁽⁵²⁾.

Bovenvermelde bepaling van *artikel 2* der wet van 4 september 1891 wordt voortaan overgeheveld naar een *artikel 211 bis* van het Wetboek van strafvordering ⁽⁵³⁾, doch mits een tekstwijziging, die voor de correctionele rechtbanken en het Militair Gerechtshof van belang is, want voortaan wordt, in de hierboven bepaalde gevallen, het vereiste van de eenstemmigheid niet meer beperkt tot het hof van beroep, doch, in dezelfde gevallen, uitgebreid tot het « *gerecht in hoger beroep* », zodus, naar ons oordeel, ook tot de correctionele rechtbanken uitspraak doende in hoger beroep tegen de vonnissen van de politierechtbanken, en tot het Militair Gerechtshof, dat kennis neemt van het hoger beroep tegen een vonnis van de krijgsraad.

13. d/ Wat de *inbeschuldigingstelling* aangaat, wordt het *artikel 218* van het Wetboek van strafvordering aangevuld met een tweede lid, betreffende de twee verenigde kamers van inbeschuldigingstelling in de Hoven van beroep, bepaling die voorheen opgenomen was onder *artikel 3* van het *dekreet van 6 juli 1810* tot regeling van de organisatie van de rechterlijke orde en de dienst in de keizerlijke hoven, de hoven en assisen en de bijzondere hoven ⁽⁵⁴⁾.

14. e/ De *rechtpleging voor het Hof van assisen* ondergaat eveneens verscheidene wijzigingen en aanvullingen, die evenwel geen nieuwigheden omvatten, doch enkel de logische ordening zijn van vroeger reeds bestaande bepalingen in andere wetteksten ordeloos verspreid.

1°/ Zo is het dat *artikel 293* van het Wetboek van strafvordering, zoals het gewijzigd werd bij *artikel 4* van de wet van 15 april 1878, en dat betrekking had op de ondervraging van de beschuldigde door de voorzitter van het Hof van assisen of door de door hem daartoe aangestelde rechter, vervangen wordt door een gelijklopende bepaling, doch waarin bovendien opgenomen wordt het voorschrift van *artikel 91* van het keizerlijk dekreet van 1 juli 1810, waarbij, bij gebrek aan aanstelling van deze rechter, de ondervraging van de beschuldigde geschiedt door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of door een rechter die hij daarmede belast ⁽⁵⁵⁾.

2°/ Verder wordt het *eerste lid van artikel 296* van het Wetboek van strafvordering vervangen door een bepaling, die de overneming is van de tekst van *artikel 4*

van de voortaan opgeheven wet van 15 april 1878, en waarbij aan de voorzitter van het Hof van Assisen, of aan de rechter die hem vervangt, voorgeschreven wordt de beschuldigde, na diens ondervraging, ervan te verwittigen dat, indien hij van mening is dat er grond bestaat tot vordering tot nietigverklaring, hij zijn verklaring dient te doen binnen de *tien volgende dagen*, en dat zijn verklaring na het verstrijken van die termijn niet meer ontvankelijk is ⁽⁵⁶⁾.

3°/ Aan de andere kant, worden de *artikelen 343 en 345* van het Wetboek van Strafvordering respectievelijk aangevuld ⁽⁵⁷⁾;

— *artikel 343* door een bepaling waarbij aan de voorzitter van het Hof van assisen voorgeschreven wordt dat hij de nodige maatregelen moet nemen opdat de plaatsvervangende gezwoeren gedurende de beraadslaging van de jury niet in betrekking komen met andere personen, *wat trouwens reeds voorzien was bij art. 9, in fine, der wet van 15 april 1878*;

— *artikel 345* ⁽⁵⁸⁾ door een bepaling, die de letterlijke weergave is van de tekst van *artikel 117* van de voortaan opgeheven wet van 18 juni 1869 betreffende de rechterlijke inrichting, bepaling die de opneming van de stemmen betreft door het hoofd van de jury en de aantekening van de beslissing naast de gestelde vragen.

4°/ Tenslotte, wordt *artikel 351* van het Wetboek van strafvordering, dat voorheen reeds impliciet was opgeheven door *artikel 118* van de wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting, en naderhand uitdrukkelijk werd opgeheven door *artikel 1-147°* van de wet van 10 juli 1967 tot invoering van de Nederlandse tekst van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis, vervangen door een bepaling, die niets anders is dan de tekst van bovenvermeld *artikel 118* der voortaan opgeheven wet van 18 juni 1869, en die als volgt luidt:

«Indien de beschuldigde slechts bij eenvoudige meerderheid aan het hoofdfeit schuldig wordt verklaard, beraadslagen de rechters onder elkaar over hetzelfde punt. Hij wordt vrijgesproken indien de meerderheid van het Hof zich niet met de meerderheid van de jury verenigt» ⁽⁵⁹⁾.

Moge er aan herinnerd worden dat, krachtens het reeds vermeld *koninklijk besluit van 2 juni 1968* (zie onder n° 2-3° en voetnoot 18), al de hierboven besproken bepalingen van de artikelen 151 en 152 van *artikel 3* der wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk wetboek in werking zullen treden op 31 december 1968.

15. f/ Met betrekking tot het *beroep in cassatie in strafzaken*, worden door de *artikelen 153, 154 en 155* van art. 3, titel III, hoofdstuk V der wet van 10 oktober 1967 in het Wetboek van strafvordering drie bepalingen ingevoegd, met name de *artikelen 420, 420 bis en 420 ter*.

Deze drie bepalingen zijn ofwel de overheveling in het Wetboek van Strafvordering van teksten die voorkwamen in andere wetten, ofwel bepaald wordt in de *artikelen 1.105 tot 1.109* van het Gerechtelijk wetboek, mits nochtans een zekere afwijking van *artikel 1.106*: de rechtsdag wordt, *zonder verdere verwittiging*, aangekend op de tabel van de bij het Hof van Cassatie aanhangige strafzaken minstens vijftien dagen vóór de dag van de terechtzitting waarop de zaak zal worden opgeroepen, tabel die op de griffie en in de gerechtszaal aangeplakt wordt, en die de naam vermeldt van de partijen, van de advocaten en van de magistraat van het openbaar ministerie die ermede belast is in de zaak conclusies te nemen ⁽⁶¹⁾.

16. g/ Door *artikel 2* der wet van 10 oktober 1967, *titel I, hoofdstuk I, artikel 1-26°*, houdende het Gerechtelijk wetboek wordt de wet van 20 april 1810 betreffende

de organisatie van de rechterlijke orde en de rechtsbedeling opgeheven.

Het artikel 10 van laatstvermelde wet kende het zogenoemd *voorrecht van rechtsmacht* toe aan andere personen dan de magistraten bedoeld bij de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van strafvordering, en o.m. aan: de grootofficiëren in het Erelegioen, de aartsbisschoppen, de bisschoppen, de conistorievoorzitters, de generaals die het bevel voeren over een legerdivisie of een departement, en de prefecten.

De artikelen 16 en 138 van de Belgische Grondwet, hebben deze bepaling impliciet opgeheven t.o.v. van de aartsbisschoppen, de bisschoppen en de conistorievoorzitters.

Daar echter, aan de andere kant, naar luid van artikel 10 van de opgeheven wet van 20 april 1810, het voorrecht van rechtsmacht toekwam aan magistraten en ambtenaren te wier opzicht dit voorrecht ongetwijfeld moest worden gehandhaafd, — zoals de leden van het Hof van Cassatie, van het Rekenhof en van de Hoven van Beroep⁽⁶²⁾ —, sindsdien uitgebreid werd tot de voorzitter van het Militair Gerechtshof, de Auditeur-generaal bij dit Hof en zijn substituten, de krijgsauditeurs en hun substituten⁽⁶³⁾, alsmede tot de leden van de Raad van State en van zijn auditoraat⁽⁶⁴⁾, en dit voorrecht ook moest worden toegekend aan de raadsheren in de arbeidshoven en aan de rechters in de rechtbanken van koophandel en in de arbeidsrechtbanken, was een omwerking van de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van strafvordering blijkbaar geboden⁽⁶⁵⁾.

Tijdens de besprekingen van het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek in de Senaatscommissie voor de Justitie rees evenwel de vroeger reeds omstreden vraag⁽⁶⁶⁾ of, te dier gelegenheid, het voorrecht van rechtsmacht niet hoefde te worden verleend aan de *provinciegouverneurs*, omdat deze hogere ambtenaren in het Rijk functies uitoefenen welke een zekere gelijkenis vertonen met die van de Franse prefecten⁽⁶⁷⁾.

De Senaatscommissie was niettemin de mening toegedaan, dat het voorrecht van rechtsmacht niet verantwoord was voor de provinciegouverneurs omdat, zo de Franse prefecten sommige daden van gerechtelijke politie kunnen verrichten, dit niet het geval is voor de Belgische provinciegouverneurs, die alleen maar bevoegdheid hebben in administratieve zaken, doch niet terzake van gerechtelijke politie⁽⁶⁸⁾.

Men merke nochtans aan dat deze bewering te volstrekt is, want, ingeval de provincieraad, in strijd met de bepalingen van de artikelen 42, 44, 45 en 46, van de *provinciale wet van 30 april 1836*, mocht samenkomen en beraadslagen buiten de door deze wet bepaalde plaats en tijdspanne, is de provinciegouverneur, krachtens artikel 90 van dezelfde wet, ertoe gehouden niet enkel de maatregelen te treffen opdat de provincieraad onmiddellijk zou uiteengaan, maar bovendien proces-verbaal van het feit op te stellen en over te maken aan de procureur-generaal van het rechtsgebied, daar dit feit strafbaar wordt gesteld met correctionele gevangenisstraf (art. 90, derde en vierde lid); het lijdt geen twijfel, dat deze wettelijke opdracht een taak is van gerechtelijke politie, vermits zij de vaststelling betreft van een wanbedrijf⁽⁶⁹⁾.

Naderhand, werd dan toch het voorrecht van rechtsmacht tot de provinciegouverneurs uitgebreid, en werden derhalve de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van strafvordering vervangen door twee nieuwe teksten, houdende, ingeval van wanbedrijf gepleegd buiten het ambt art. 479) of in de uitoefening van dit ambt (art. 483) toekenning van voorrecht van rechtsmacht aan: de vrederechter, de rechter in de politierechtbank, de rechter in de rechtbank van eerste aanleg, in de arbeidsrechtbank of in de rechtbank van koophandel, de raadsheer in het Hof van Beroep of in het Arbeidshof, de raadsheer

in het Hof van Cassatie, de magistraat van het parket bij een rechtbank of een Hof, het lid van het Rekenhof, het lid van de Raad van State of van het auditoraat bij deze Raad, de generaal die het bevel voert over een divisie, en ten slotte ook de provinciegouverneur⁽⁷⁰⁾.

17.- De aandacht dient immers in het bijzonder te worden gevestigd op de bij inzage van deze nieuwe teksten opvallende vaststelling dat, terwijl het oud-artikel 483 van het Wetboek van strafvordering het voorrecht van rechtsmacht voorzag ten opzichte van een officier van gerechtelijke politie die ervan verdacht werd, in de uitoefening van zijn ambt, een wanbedrijf te hebben gepleegd, de nieuwe tekst van dit artikel daarentegen geen melding meer maakt van de officier van politie, zodat voortaan de officier van gerechtelijke politie⁽⁷¹⁾, die als dusdanig, in de uitoefening van die functie, een wanbedrijf pleegt, niet meer onder de enige bevoegdheid in eerste en laatste aanleg van het Hof van Beroep ressorteert.

Voor deze uitsluiting werd in de voorbereidende werken van de wet van 10 oktober 1967, houdende het Gerechtelijk wetboek nergens enige verantwoording of uitlegging verstrekt.

Gaat deze radicale oplossing niet te ver?

Aanvaard kan worden, dat het algemeen belang niet vereist, dat een officier van gerechtelijke politie met beperkte bevoegdheid, zoals b.v. een burgemeester in de gemeente waar er geen politiecommissaris is, een veldwachter, een boswachter, een beëdigd jachtwachter, en dies meer, aan de uitzonderlijke procedure en bevoegdheid van het gemeen recht zou onttrokken blijven ten opzichte van de misdaden en wanbedrijven door hem gepleegd in de uitoefening van zijn ambt, of waarvan hij althans zou beschuldigd worden⁽⁷²⁾.

Doch het lijkt mij overdreven en niet te stroken met de «ratio legis» van het voorrecht van rechtsmacht, evenmin met een gezonde toepassing van de principes welke deze regeling rechtvaardigen⁽⁷³⁾, dat ook de officieren van gerechtelijke politie aan wie een algemene bevoegdheid wordt opgedragen, onder dit oogpunt op dezelfde wijze zouden behandeld worden⁽⁷⁴⁾.

Wellicht zal dit probleem opnieuw en van naderbij dienen te worden onderzocht door de Koninklijke Commissaris voor de Hervorming van de Strafrechtspleging. Persoonlijk ben ik eerder geneigd het wetsontwerp n° 238, tot hervorming van het Wetboek van strafvordering, bij te treden, ontwerp waarover o.m. op 14 maart 1884 door de heer Thonissen verslag werd uitgebracht, en dat nog slechts die uitzonderlijke bevoegdheid van het Hof van Beroep voorzag voor de officieren van gerechtelijke politie, hulpofficiëren van de Procureur des Konings⁽⁷⁵⁾.

Intussen zal, voor het bepalen van die bevoegdheid, nog teeds kunnen gelden de voorheen heersende rechtspraak inzake het al dan niet toekennen van het voorrecht van rechtsmacht aan andere categorieën magistraten of ten opzichte van sommige strafrechtelijke inbreuken⁽⁷⁶⁾.

18. h/ Wat de procedure betreft van de regeling van rechtsgebied in strafzaken, heeft het Gerechtelijk wetboek, ten einde de vigerende bepalingen te volledigen, althans nader te preciseren, en deze rechtspleging tevens te bespoedigen, twee nieuwe teksten, respectievelijk onder artikel 527 bis en artikel 528 bis, in het Wetboek van strafvordering ingevoegd, terwijl het artikel 533 van dit wetboek, onlangs gewijzigd bij art. 1- 221° van de wet van 10 juli 1967 tot invoering van de Nederlandse tekst van het Wetboek van strafvordering, door een andere bepaling vervangen werd⁽⁷⁷⁾.

1°/ Artikel 527 bis bepaalt, dat de vorderingen tot rege-

ling van rechtsgebied ingediend worden op verzoek van de vervolgende partij of bij een met bewijsstukken gestaafde memorie van de burgerlijke partij. De eerste voorzitter van het Hof van Cassatie benoemt vervolgens een verslaggever, zonder vooraf mededeling van de stukken te bevelen, terwijl, voor de mededeling aan de procureur-generaal en de bepaling van de rechtsdag, de in de artikelen 420 tot 420 ter voorgeschreven regels gevolgd worden (zie hierboven onder littera f, n° 15).

2°/ Artikel 528 bis verstrekt aan de verzoeker tot regeling van rechtsgebied de mogelijkheid om zijn zaak te bepleiten zoals in burgerlijke zaken. Na het openbaar ministerie te hebben gehoord, doet het Hof van Cassatie de einduitspraak of beveelt, naargelang van de omstandigheden, bij een voorbereidend arrest, dat de memorie vooraf aan de tegenpartij zal worden meegedeeld.

3°/ De tekst van het *nieuw artikel 533* luidt als volgt: «De beklagde of beschuldigde en de burgerlijke partij kunnen tegen het arrest dat zonder voorafgaande mededeling is gewezen, in verzet komen, binnen één maand, te rekenen van de betekening en in de vormen die hoofdstuk II van titel III, (artikelen 416 en volgende) van dit boek (van het Wetboek van strafvordering) voorschrijft voor het beroep in cassatie».

V/ Bepalingen inzake strafrecht.

19.- a/ Met een opmerkelijke zin voor werkelijkheid, heeft het Gerechtelijk wetboek ingezien dat, bij de nieuwe en vooruitstrevende regeling van ons burgerlijk procesrecht, de onloochenbare technische vooruitgang op het gebied van de weergave van het gesproken woord, zijn plaats moest vinden, doch door alle vereiste en gepaste voorzorgen en waarborgen voor betrouwbaarheid en veiligheid moest worden omgeven (⁷⁸).

Zowel bij de omgewerkte bepalingen betreffende het *getuigenverhoor in het burgerlijk procesrecht* als in de nieuwe regels aangaande het bevelen *verhoor van de partijen door de rechter persoonlijk*, — procedure die de rechtspleging van de ondervraging over feiten en vraagpunten voortaan vervangt —, heeft het Gerechtelijk wetboek, in zijn *artikelen 952 en 953* (getuigenverhoor) en in zijn *artikel 1.004* (verhoor van partijen), dan ook het *woordelijk opnemen* van de vragen, verklaringen, aanmaningen, antwoorden en confrontaties gehuldigd, en daarbij niet enkel het aanwenden van de stenografie of de stenotypie voorzien (⁷⁹), doch ook ieder bij een koninklijk besluit voorafgaand erkend en geoorloofd mekanisch of ander waardevol procédé voor opname van het gesprokene, b.v. door middel van magnetofon of bandrecorder, op voorwaarde, dat aldus een getrouwe (⁸⁰) en veilige weergave wordt verkregen.

In dat laatste verband voorziet het artikel 952 van het Gerechtelijk wetboek, dat de griffier voor de door de partij uitdrukkelijk verzochte woordelijke opname van het getuigenverhoor iemand uitkiest uit de daartoe door de Koning erkende personen. Deze persoon, aldus aangewezen voor het opnemen van het verhoor, legt bij de aanvang ervan een bepaalde eed af.

Van de woordelijke opname mag gebruik worden gemaakt bij het opmaken van het proces-verbaal.

«De overschrijving van het woordelijk opgenomen, eensluidend en volledig verklaard door de opnemer van het verhoor, wordt enkel als inlichting gevoegd bij het proces-verbaal. Zij wordt bij een eensluidend verklaard afschrift door de griffier ter kennis gebracht van de partijen. In geval van tegenstrijdigheid, heeft het proces-verbaal bewijskracht.

»De aantekeningen of de materialen die gediend hebben om het gesprokene op te nemen, worden ter griffie neergelegd, na verzegeling door de opnemer en door de griffier.

»De griffier doet ze vernietigen na verloop van tien jaar tenzij één van de partijen, de rechter of de rechtbank die het getuigenverhoor heeft bevelen, verzoekt om verlenging van die termijn (⁸¹).»

Deze voorschriften zijn mede van toepassing op de persoonlijke verschijning en ondervraging van partijen (*art. 1.004 - G.W.*).

Geboden was het, dat mogelijk bedrog of eventuele schuldige nalatigheid bij het inwerkingstellen van al deze uitgevaardigde voorzorgsmaatregelen in het *strafrecht* rechtmatig en efficiënt zouden beteugeld worden.

Met dit doel heeft dan ook het Gerechtelijk wetboek, in het hoofdstuk IV, van titel III van art. 3 der wet van 10 oktober 1967, de inlassing gehuldigd in het *Strafwetboek*, en meer bepaald in de teksten, gewijd aan het vals getuigenis en de meened, onder hoofdstuk V, titel III van boek II, van verscheidene nieuwe incriminaties, die voortaan het voorwerp uitmaken van de *artikelen 221 bis, 222, 223, 223 bis en 224, eerste lid*, van dit wetboek.

20. 1°/ Het in het Strafwetboek ingevoegd *artikel 221 bis* (⁸²) voorziet twee nieuwe wanbedrijven:

1. Vooreerst stelt het in zijn *eerste lid*, een gevangenisstraf van acht dagen tot drie jaar en een geldboete van zeshonderd frank tot vijfhonderd frank, of een van die straffen alleen, tegen diegene die, *belast met het woordelijk opnemen van een getuigenverhoor in burgerlijke zaken*, een vraag, een verklaring, een aanmaning of een antwoord *wetens en willens weglaat*, de inhoud ervan *wetens en willens* wijzigt door toevoeging, weglating of verdraaiing van woorden of zinnen, de nota's of toestellen, die gediend hebben voor het opnemen van het gezegde, geheel of ten dele verandert, wegmaakt of doet verdwijnen, zulke nota's of toestellen gebruikt, de inhoud ervan reproduceert of ruchtbaar maakt voor doeleinden buiten verband met het getuigenverhoor, of het opgenomen *wetens en willens* onjuist overschrijft.

Naar luid van het *nieuw artikel 222* van het Strafwetboek (⁸³), kan de schuldige bovendien worden veroordeeld tot ontzetting van de rechten overeenkomstig artikel 33 van dit wetboek.

Terwijl de persoon belast met het woordelijk opnemen van een getuigenverhoor in burgerlijke zaken aldus enigszins geassimileerd wordt aan de tolk en de deskundige (vgl. met art. 221 - S.W.B.), is het eerste vereiste *materieel* bestanddeel van het wanbedrijf voorzien bij het artikel 221 bis - S.W.B. opdat het strafbaar zou zijn, — en al is dit vereiste tenslotte slechts een vormelijke, doch onmisbare voorwaarde —, dat de dader, bij de aanvang van het opnemen van het verhoor, waarmede hij belast werd, de *eed zou hebben afgelegd*, waarvan de formulering weergegeven wordt in *artikel 952, vierde lid - G.W.* («Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk zal vervullen, zo helpe mij God!»).

De krenking van deze eed heeft hetzelfde kenmerk van meinedige daad als de schending door de getuige van de door hem op de terechtzitting afgelegde eed; zij is met dezelfde tekortkoming aan de waarheid aangemerkt en heeft dezelfde nadelige gevolgen (⁸⁴).

Derhalve, om strafbaar te zijn bij het plegen van de feiten, uitgestippeld in art. 221 bis, eerste lid - S.W.B., moet de dader van deze strafbare gedragingen gehandeld hebben met het opzet de waarheid te krenken, waardoor materiële of morele schade kan veroorzaakt worden.

De woorden *wetens en willens*, waarvan in de wettekst gebruik wordt gemaakt, schijnen veeleer te wijzen op het vereiste van een *bepaald opzet* in hoofde van de dader, die dus op een nauwkeurige wijze zijn daad

en de gevolgen, die er moesten uit voortspruiten, moet gewild hebben, dan wel een louter onbepaald opzet, waarbij de dader de daad en de gevolgen ervan heeft gewild zonder dat het van meetaf aan duidelijk was te bepalen welke de omvang van deze gevolgen zouden zijn ⁽⁸⁵⁾.

2. In het tweede lid van artikel 221 bis - S.W.B. wordt een verzuimsmisdrijf omschreven, dat enigszins in dezelfde lijn ligt als artikel 242 van dit wetboek, en waarbij met loutere correctionele geldboete gestraft wordt: hij die, belast met het woordelijk opnemen van een getuigenverhoor in burgerlijke zaken nalaat de nodige voorzorgen te nemen, om te voorkomen, hetzij dat nota's of toestellen die gediend hebben voor het opnemen van het gezegde, verdwijnen of worden veranderd, hetzij dat zulke nota's en toestellen worden gebruikt, de inhoud ervan gereproduceerd of ruchtbaar gemaakt wordt voor doeleinden buit en verband met het getuigenverhoor.

21.- 2°/ Het artikel 223 - S.W.B. betreffende de verleiding van getuigen, deskundigen of tolken, wordt vervangen door een nieuwe bepaling ⁽⁸⁶⁾, waarbij voortaan eveneens strafbaar wordt gesteld de verleiding van diegene die belast werd met het woordelijk opnemen van een getuigenverhoor in burgerlijke zaken.

Net zoals de verleiding van getuigen, deskundigen of tolken, het bestaan vereist van een werkelijk gepleegde valse getuigenis ⁽⁸⁷⁾, zo ook zal de verleiding van de persoon, belast met het woordelijk opnemen van het getuigenverhoor, om strafbaar te zijn, vergen dat deze laatste zich schuldig heeft gemaakt aan een der strafbare handelingen omschreven in artikel 221 bis, eerste lid - S.W.B.

22.- 3°/ Verder, wanneer een persoon, die niet belast werd met het woordelijk opnemen van een getuigenverhoor in burgerlijke zaken, de nota's of toestellen, die voor die opname hebben gediend, geheel of ten dele verandert, wegmaakt of doet verdwijnen, ofwel zulke nota's of toestellen gebruikt, de inhoud ervan reproduceert of ruchtbaar maakt voor doeleinden buiten verband met het getuigenverhoor, stelt hij zich bloot aan de straffen, gesteld bij de artikelen 220 en 222 - S.W.B. ten laste van hem die zich schuldig heeft gemaakt aan een vals getuigenis in burgerlijke zaken: aldus het artikel 223 bis, dat in het Strafwetboek wordt ingevoegd ⁽⁸⁸⁾.

23.- 4°/ Het artikel 224, eerste lid - S.W.B. voorziet een verhoging van straf, bij wijze van een geldboete van vijftig tot drieduizend frank, tegen degene die schuldig is aan vals getuigenis of aan valse verklaring en die geld, enige beloning of een belofte heeft aangenomen ⁽⁸⁹⁾.

Deze verzwarende omstandigheid, geput uit de drijfveer van het vals getuigenis wordt voortaan, in een nieuwe tekst van deze bepaling ⁽⁹⁰⁾, ook voorzien tegen degene die, met hetzelfde winstbejag, een van de feiten heeft gepleegd die strafbaar worden gesteld bij de artikelen 221 bis en 223 bis - S.W.B.

24.- Uit dit overzicht van de strafrechtelijke sancties ingevoerd door het Gerechtelijk wetboek ter vrijwaring en beveiliging van de uitvoerige regeling door dit wetboek gehuldigd inzake woordelijke opneming van een getuigenverhoor of van verklaringen door partijen afgelegd tijdens hun persoonlijke verschijning vóór de rechter, moge blijken dat de ganse hoede van het stelsel tegen eventuele misbruiken of tekortkomingen toch zeer degelijk is ingericht en gecoördineerd.

25.- b/ Dergelijke strafrechtelijke bescherming werd door het Gerechtelijk wetboek eveneens voorzien inzake verzegeling-ontzegeling en inzake boedelbeschrijving.

Deze twee bijzondere rechtsplegingen maken in dit wetboek het voorwerp uit van een nauwkeurige en omstandige regeling, opgenomen in de artikelen 1.148 tot en met 1.174 (verzegeling - ontzegeling) en in de artikelen 1.175 tot en met 1.184 (boedelbeschrijving) ⁽⁹¹⁾.

Bij de opsomming van de verschillende gegevens, welke in het proces-verbaal van verzegeling dienen te worden opgenomen, wordt opgegeven: de eed van degenen die de plaats bewonen, dat zij niets verduisterd hebben, middellijk of onmiddellijk, en dat zij van zodanige verduistering geen kennis dragen; aldus artikel 1.158-8° van het Gerechtelijk wetboek, dat desaanvaande de bepaling weergeeft van artikel 914-9° van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging.

Wat de boedelbeschrijving betreft, dient de akte eveneens te bevatten: de eed van degenen die in het bezit geweest zijn van de voorwerpen of die de plaatsen bewoond hebben, dat zij niets hebben verduisterd, en dat zij van zodanige verduistering geen kennis dragen; aldus artikel 1.183-11° van het Gerechtelijk wetboek, dat de weergave is van artikel 943-8° van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging.

Doch, totnogtoe was de valse eed inzake verzegeling of boedelbeschrijving niet strafbaar; algemeen werd immers aangenomen, dat de bepaling van art. 220 - S.W.B., betreffende het vals getuigenis in burgerlijke zaken, op voormelde meened niet toepasselijk was ⁽⁹²⁾; evenmin de bepaling van art. 226 - S.W.B., betreffende de valse eed in burgerlijke zaken opgedragen of teruggegeven.

Het Gerechtelijk wetboek heeft deze leemte aangevuld door invoeging in artikel 226 - S.W.B. van een tweede lid, waarbij bepaald wordt, dat «met dezelfde straffen wordt gestraft, hij, die bij een verzegeling of boedelbeschrijving een valse eed aflegt» ⁽⁹³⁾.

26.- Buiten de totnogtoe besproken nieuwe strafbepalingen, die de repressieve sanctie verzekeren van belangrijke innovaties inzake burgerlijke rechtspleging, heeft het Gerechtelijk wetboek er eveneens over gewaakt, dat strafrechtelijk zouden beteugeld worden sommige misbruiken welke zouden kunnen gepleegd worden in verband met de werking van de judiciale instellingen die bij de inrichting van de nieuwe rechterlijke organisatie werden omgewerkt of opgericht, en in verband met de uitoefening van de rechtsprekende functie, zomede van het beroep van advocaat.

27.- c/ Voorheen lagen de teksten in verband met de uitoefening van het beroep van advocaat, verspreid in meestal reglementaire bepalingen onder vorm van koninklijke besluiten, welke elkaar opvolgden sedert het gedeeltelijk opgeheven decreet van 14 december 1810, en die tot doel hadden leemten in dit decreet aan te vullen ofwel wat de toegang betreft tot het beroep en de bescherming van de titels van advocaat en ereadvocaat, ofwel met betrekking tot de tucht en de voorzieningen, de wijze van verkiezing en de prerogatieven van de staphouder en van de leden van de Raad van de Orde.

Gans deze stof wordt voortaan, samengebracht en samengeordend in boek III van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek (artikelen 428 tot en met 508), waardoor vorm en geldigheid van wet gegeven wordt aan bepalingen die, voortspruitende uit het Napoleontisch decreet en daarna uit koninklijke besluiten, vatbaar waren voor wijzigingen bij loutere beslissing van de Uitvoerende Macht, en dus buiten de tussenkomst van de wetgever ⁽⁹⁴⁾.

Behalve dit coördineringswerk en het plaatsen van de publiekrechtelijke instelling van de balie onder de bescherming van de wetgever, zijn de auteurs van het

Gerechtelijk wetboek, te dier gelegenheid, tot verscheidene wijzigingen en aanpassingen overgegaan, alsmede tot het op- en inrichten van nieuwe instellingen, met name de tuchtraden van beroep en de Nationale Orde van Advocaten (⁹⁴ bis).

Het behoorde tevens de strafbepaling betreffende het *wederrechtelijk voeren van de titel van advocaat*, totnogtoe uitgevaardigd bij *artikel 2 van de wet van 30 augustus 1913*, te volledigen door het vooralsnog niet strafrechtelijk beteugeld wederrechtelijk aannemen van de titel van ere-advocaat, voorheen door het koninklijk besluit van 20 oktober 1913, en thans door *artikel 436 van het Gerechtelijk wetboek* geregeld, en deze strafbepalingen op te nemen in het hoofdstuk door het Strafwetboek aan de aanmatiging van ambten en titels gewijd.

Het Gerechtelijk wetboek heeft dan ook in het Strafwetboek een *artikel 227* ter ingevoegd, dat als volgt luidt:

«Hij die in het openbaar de titel van advocaat aanneemt, zonder ingeschreven te zijn op het tableau van de Orde of op een lijst van stagiairs, of de titel van ere-advocaat zonder in het bezit te zijn van de in *artikel 436 van het Gerechtelijk wetboek* bedoelde machtiging, wordt gestraft met geldboete van tweehonderd frank tot duizend frank» (⁹⁵).

28.- d/ Verder werden de bepalingen van het Strafwetboek inzake aanmatiging van macht door administratieve en rechterlijke overheden, omkoping van openbare ambtenaren, en inzake smaad tegen dragers van het openbaar gezag of van de openbare macht, nl. de artikelen 237, 238, 249 en 251, 252 en 275, gewijzigd, teneinde de tekst ervan aldus aan te passen aan de nieuwe rechterlijke organisatie, meer bepaald de samenstelling, nl. uit rechters-assessoren, van de rechtbanken van koophandel en van de arbeidsrechtbanken (⁹⁶).

29.- e/ De bepalingen die totnogtoe de strafrechtelijke sancties voorzagen tegen de personen die een valse verklaring hebben afgelegd in antwoord op de met het oog op de samenstelling van de lijsten van gezworenen gestelde vragen, of om vrijgesteld te worden van de vervulling van het ambt van gezworene, zomede tegen de gezworene die ter terechtzitting van het Hof van assisen niet op zijn post is verschenen ter voldoening aan de hem betekende dagvaarding, of die zich vóór het einde van zijn ambtsverrichtingen heeft teruggetrokken zonder geldige verschoning, waren verspreid respectievelijk in *artikel 115 bis van de wet van 18 juni 1869* op de rechterlijke inrichting (art. 17- wet van 21 december 1930), en in de *artikelen 396 tot 398 van het Wetboek van strafvordering*.

Deze bepalingen worden voortaan opgeheven (⁹⁷), doch meteen samengebracht in twee nieuwe teksten onder de sinds de wet van 3 januari 1933 (art. 28) opgeheven tweede afdeling van hoofdstuk IX, van titel V, van boek II van het Strafwetboek, afdeling die vroeger betrekking had op de inbreuken op de wetten en verordeningen betreffende verboden wapens.

Deze afdeling draagt voortaan het opschrift: «*Belemmering van de uitoefening van de rechtsprekende functie*», en bevat de nieuwe *artikelen 316 en 316 bis van het Strafwetboek*, die respectievelijk als volgt luiden:

Artikel 316: «Hij die nagelaten heeft te antwoorden op de onderzoeken gelast door de overheden met het oog op de samenstelling van de lijsten van gezworenen, of die om vrijgesteld te worden van de vervulling van het ambt van gezworene een valse verklaring doet, wordt gestraft met een geldboete van zesentwintig frank tot vijfhonderd frank» (⁹⁸).

Artikel 316 bis: «Wordt gestraft met een geldboete van vijftig tot duizend frank:

»1°/ de niet-vrijgestelde gezworene die zich niet aanmeldt bij het Hof van Assisen op de dag en het uur die voor de opening van de debatten zijn gesteld, op de dagvaarding die hem is betekend of op de oproeping die hij heeft ontvangen;

»2°/ de gezworene, die de dagvaarding of de oproeping heeft beantwoord en zich terugtrekt zonder verlof van de voorzitter voordat zijn ambt voleindigd is» (⁹⁹).

30.- f/ Ingeval, ter gelegenheid van de behandeling van een rechtsgeding in betwiste zaken (¹⁰⁰), aan de rechters overgelegde geschriften, die aan de zaak of aan de partijen vreemd zijn, lasterlijke, beledigende of eervroevende aantijgingen of woorden bevatten, — wat aan de onherroepelijke beoordeling van de rechters overgelaten werd (¹⁰¹) —, verleende totnogtoe *artikel 452*, tweede lid, van het *Strafwetboek* aan dit vonnisgerecht de mogelijkheid om, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van een der gedingvoerende partijen, te beslissen dat deze geschriften zouden verwijderd worden.

Verder werd door *artikel 452*, derde lid, van hetzelfde wetboek, aan zelfde rechters de macht toegekend om, in hetzelfde geval, de advocaten en de ministeriële ambtenaren te vermanen of zelfs tuchtrechtelijke vervolgingen tegen hen te gelasten.

Beide machten werden trouwens reeds aan dezelfde rechters verleend bij *artikel 1.036 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging van 1808*, krachtens hetwelk het aan de rechters toegelaten werd aanmaningen uit te spreken, geschriften te weren, ze lasterlijk te verklaren, en het drukken en het aanplakken van hun vonnissen te bevelen.

Bezield met het opzet de in verscheidene wetten verspreide bepalingen inzake *politie van de terechtzitting* (¹⁰²) samen te brengen, te coördineren en te unificeren, doch aan de andere kant ook de onafhankelijkheid van de balie te verzekeren door aan de rechters de mogelijkheid te ontnemen wegens en bij de beroepsactiviteit van de advocaten rechtstreeks censuur uit te oefenen (¹⁰³), — wat aanleiding had gegeven tot gerechtvaardigde principiële kritiek (¹⁰⁴) —, hebben de auteurs van het Gerechtelijk wetboek, in de *artikelen 757 tot en met 763*, een regeling gehuldigd voor het geheel van wat betrekking heeft op de politie van de terechtzitting; geen wijziging werd nochtans gebracht aan de *artikelen 181 en 506 tot 508 van het Wetboek van strafvordering*, die tot voorwerp hebben de zittingsmisdrijven zonder verstoring van de orde, zoals b.v. ingeval van vals getuigenis, waarvoor de rechter op staande voet de straffen kan toepassen die de strafwet stelt (¹⁰⁵).

Voor het overige, wanneer op de terechtzitting de stoornis verwekt wordt door een persoon die aan een wettelijk aangestelde tuchtoverheid onderworpen is, zal voortaan de rechter zich er toe beperken een proces-verbaal op te maken, dat hij aan deze overheid doet toekomen, onverminderd evenwel de in *artikel 760 - G. W.* bepaalde politiemaatregelen, indien zulks noodzakelijk is, met name: de waarschuwing, de uitzetting uit de gehoorzaal, en desnoods de aanhouding voor ten hoogste vierentwintig uren (*art. 761 - G. W.*).

Indien echter de handeling onder toepassing valt van de strafwet, maakt de rechter proces-verbaal op en beveelt hij, indien daartoe grond bestaat, de betrokkene aan te houden en terstond voor de procureur des Konings te brengen, die zal vorderen zoals behoort (*art. 762 - G. W.*) (¹⁰⁶).

Nu zodanige regeling door het Gerechtelijk wetboek getroffen wordt, werd *artikel 452 van het Strafwetboek* vervangen door een bepaling, waarvan het eerste lid

slechts de weergave is van het eerste lid van het huidig artikel 452, terwijl de andere alinea's van laatstvermeld artikel opgeheven en vervangen worden door een *tweede lid*, luidend als volgt:

«Lasterlijke, beledigende of eerrovende tenlasteleggingen, die aan de zaak of aan partijen vreemd zijn, kunnen aanleiding geven, hetzij tot een strafvordering, hetzij tot burgerlijke rechtsvordering van de partijen of van derden» (107).

Het is nagenoeg dezelfde tekst als die van het laatste lid van het huidig artikel 452 van het Strafwetboek, en de er bij bedoelde strafvervolgelingen betreffen dus een klachtmisdrijf, waarop de bepalingen van artikel 450-S.W.B. van toepassing zijn.

31.- g/ In zijn artikel 495 stelt het Strafwetboek een correctionele geldboete tegen hem, die, na in een rechts- geding enige titel, enig stuk of enige memorie te hebben overgelegd, dit bescheid, op welke wijze ook, kwaadwillig of bedrieglijk verduistert (108).

Zonder evenwel de regelen van de *bewijslast* te wijzigen heeft het Gerechtelijk wetboek nochtans niet enkel het beginsel vastgelegd van de verplichte loyale medewerking van de partijen aan de *bewijsvoering*, door aan de rechter de macht te verlenen aan iedere gedingvoerende partij te bevelen het bewijsmateriaal dat zij bezit over te leggen (art. 871- G.W.) (109).

Het heeft hem bovendien de macht geschonken om de overlegging te gelasten, in origineel of in afschrift, van elk stuk, dat het bewijs inhoudt van een ter zake dienend feit, en waarvan zowel een partij als een *derde* (110) houder is, wanneer dit bezit blijkt uit gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens (art. 877- G.W.) In dergelijk geval, *verzoekt* de rechter de derde vooraf het origineel of een afschrift ervan bij het dossier van de rechtspleging te voegen op de wijze en binnen de termijn die de rechter bepaalt. Doch daar de derde aan de gerechtelijke debatten vreemd is, er misschien het bestaan niet van kent, en gegronde persoonlijke redenen kan hebben om zich te verzetten tegen het overleggen van het stuk, is het nodig gebleken zijn rechten te vrijwaren; daarom ook kan hij zijn opmerkingen bij geschrifte of in raadkamer voordragen (art. 878 - G.W.). Indien hij de overlegging weigert, en de rechter de redenen, waarmede de derde zijn weigering staft, verworpt, kan de laatste, bij *gerechtelijke beslissing*, tot overlegging *gedwongen* worden (art. 879 - G.W.).

Nu de overlegging van een stuk, in origineel of in afschrift, bij gerechtelijke beslissing kan worden *opgelegd*, is het nodig gebleken niet enkel de niet gerechtvaardigde weigering dit bevel op te volgen en uit te voeren te straffen door een veroordeling van de derde tot zodanige schadevergoeding als behoort (art. 882 - G.W.), maar bovendien *strafrechtelijk* te beteugelen wanneer bewezen is dat de derde het stuk *bedrieglijk* heeft *vernietigd*, *veranderd* of *verborgen*.

Er wordt dan ook in het Strafwetboek een artikel 495 bis ingevoegd, waarbij dergelijke bedrieglijke vernietiging, wijziging of verberging strafbaar wordt gesteld met gevangenisstraf van acht dagen tot twee jaar en met geldboete van zesentwintig frank tot duizend frank of met een van die straffen alleen (111).

32.- In de schoot van de Kamercommissie voor de Justitie (112), werd, tijdens de bespreking van voormeld artikel 495 bis - S.W.B., de vrees geopperd dat, in de praktijk, deze strafbepaling wellicht haar doel zou kunnen missen. Immers, het bedrieglijk vernietigen, veranderen of verbergen van het bescheid is slechts strafbaar *nadat* de overlegging ervan in rechte *bevolen* werd.

Dienvolgens, zal de derde, houder van het stuk, en die

door de rechter *vooraf* werd *uitgenodigd* het over te leggen om desnoods zijn aanmerkingen of bezwaren in raadkamer te laten gelden, geen gebruik maken van de gelegenheid dat er tot dan toe geen *gerechtelijke beslissing* werd gewezen die de overlegging van het bescheid *gelast*, om het te vernietigen, en aldus de strafvervolgelingen ontgaan, vermits de overlegging van het stuk op dit ogenblik nog niet werd *bevolen*?

Artikel 495 bis - S.W.B. stelt inderdaad twee essentiële voorwaarden: vooreerst moet de overlegging van het stuk in rechte zijn *bevolen* geworden; vervolgens, moet de vernietiging, de verandering of de verberging *bedrieglijk* zijn d.w.z. gepleegd met het opzet de overlegging in rechte onmogelijk te maken.

Op het eerste gezicht, schijnt de geopperde vrees dus wel gegrond want, zo de vernietiging geschiedt vooraleer de overlegging bevolen werd en zonder bedrieglijk opzet, is er geen strafbaar feit.

De daartegen opgeworpen vraag was echter of dit nu betekent dat, om strafbaar te zijn, de vernietiging noodzakelijk moet gepleegd worden *na* de gerechtelijke beslissing die de overlegging van het stuk heeft bevolen?

De Kamercommissie heeft gemeend deze vraag ontkennend te mogen beantwoorden, en heeft daartoe als volgt geredeneerd.

De nadruk moet gelegd worden op het *bedrieglijk opzet*.

Dit opzet kan inderdaad bestaan, zelfs voordat de overlegging van het stuk bevolen werd. De dader heeft het oogmerk om een bewijsmiddel te vernietigen; hij pleegt zijn daad met het doel het normaal verloop van het rechterlijk geding te dwarsbomen.

De vergelijking van de strafbare verleiding van getuigen, deskundigen of tolken, voorzien bij artikel 223 - S.W.B., kan, in dat verband, de draagwijdte van de tekst van artikel 495 bis toelichten.

Deze verleiding van getuige is immers mogelijk vooraleer het getuigenbewijs bevolen werd. Op dit ogenblik heeft de verleide persoon niet de hoedanigheid van getuige; deze hoedanigheid verkrijgt hij eerst op het ogenblik, dat zijn verhoor als getuige gelast wordt.

Van dan af, kan de verleiding onder de toepassing vallen van artikel 223 - S.W.B., *hetzij als dusdanig*, indien de getuige werkelijk een vals getuigenis afgeeft, — want het vals getuigenis uitlokken door een vraag daartoe is voldoende (113), al is nochtans vereist dat naderhand het materieel feit van het vals getuigenis werkelijk plaats had (114) —, hetzij, doch dan enkel in criminele zaken, als *poging tot verleiding* (115), indien de getuige, in spijt van de beloften, zich niet laat verleiden (116).

Het is dus wel de daad die tot doel heeft te beletten dat de waarheid aan het licht komt, die strafbaar is.

«Derhalve, — aldus letterlijk de zienswijze uitgebracht door de Kamercommissie —, wanneer de vernietiging van het stuk plaats heeft met het bedrieglijk opzet een latere bewijsvoering onmogelijk te maken, dan wordt die daad strafbaar vanaf het ogenblik waarop de rechter de overlegging van het stuk beveelt.

» Doch het bevel van de rechter waarbij de overlegging van het stuk bevolen wordt, maakt een onontbeerlijk element van het misdrijf uit. Zolang de overlegging in rechte niet bevolen werd, kan er geen sprake zijn het feit strafbaar te stellen, zelfs indien de vernietiging bedrieglijk gebeurde.

» Er anders over beslissen zou voor gevolg hebben dat de strafrechter zou moeten uitmaken of het vernielde document al dan niet dienstig kan zijn voor de bewijsvoering in een burgerlijke zaak waarvan hij geen kennis krijgt.

» Het feit wordt dus eerst strafbaar *nadat* de burgerlijke rechter beslist heeft dat het stuk terzake dienend is en de overlegging ervan bevolen heeft.

» Maar het volstaat dat de vernietiging gebedurd is met

het bedrieglijk opzet de bewijsvoering onmogelijk te maken, zelfs indien zij plaats vond voordat het vonnis uitgesproken werd, opdat zij strafbaar zou worden vanaf het ogenblik waarop de rechter de beslissing getroffen heeft».

En de verslaggever, hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans, besluit: «De voorgestelde tekst laat bijgevolg toe op doelmatige wijze de bedrieglijke vernieling van het stuk, waarvan de overlegging in rechte is bevolen, te beutegelen» (117).

Ofschoon deze redenering niet vrij is van een zekere juridische spitsvondigheid, blijkt zij niettemin tamelijk logisch, en kan zij, in elk geval, als een belangrijke bijdrage worden beschouwd tot de toelichting van artikel 495 bis - S.W.B., bij de beoordeling door de parketmagistraat van strafvervolgelingen op dit stuk, en bij de eindbeslissing door de strafrechter over de op grond van deze bepaling ingestelde strafvordering.

(Slot in volgend nummer.)

(1) «Het openbaar ministerie overkoepelend eenmakingsorgaan in de nieuwe gerechtelijke organisatie?» — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van beroep te Gent op 1 september 1966 — R.W. 1966-1967, kol. 73 tot en met 110 — Vertaling: «Le ministère public, organe d'unification au sein de la nouvelle organisation judiciaire?» J.T. 1967, blz. 433 tot 444.

(2) Bekendgemaakt in het «Belgisch Staatsblad» van 31 oktober 1967, bijvoegsel. Bovendien, werd de Franse tekst van de wet en van de voorbereidende werken gepubliceerd in een toevoegsel tot de «Pasinomie», jaar 1967, aflevering nrs. 11 en 12, terwijl de Nederlandse en de Franse tekst te vinden zijn o.m. in een toevoegsel tot de «Omnilegie», nr. 10 bis van oktober 1967.

(3) In werking getreden op 15 maart 1968 — «Belgisch Staatsblad» van 14 februari 1968, blz. 1350.

(4) Artikelen 1148 tot en met 1174 — G.W.

(5) Artikelen 1175 tot en met 1184 — G.W.

(6) Artikel 1185 — G.W.

(7) Artikelen 1226 en 1227 — G.W.

(8) Artikelen 1352 tot en met 1357 — G.W.

(9) Artikelen 1358 tot en met 1369 — G.W.

(10) Artikelen 1370 en 1371 — G.W.

(11) Artikelen 1383 tot 1385 — G.W.

(12) Artikelen 32 en 46 — G.W. — Zie ook het Ministerieel besluit van 13 maart 1968 (Stsbl. van 12 april 1968) dat de gesteldheid van de gerechtsbrief vaststelt, alsook onze circulaire R. nr. 61/68 van 23 juli 1968, en Parl. Besch. — Kamer — Buit. Zitt. 1968 — Vragen en Antwoorden — nr. 1 — 16 juli 1968 — Vraag nr. 12 van de hr. Defraigne d.d. 26 juni 1968 aan de hr. Minister van Justitie en diens antwoord, blz. 29 tot 31.

(13) Artikelen 1025 tot 1034 — G.W.

(14) Artikel 1125 — G.W.

(15) Zie Marcel Storme — *Gerechtelijk Wetboek met bijzondere wetten en besluiten* — Tweetalige teksten met commentaar geput uit de belangrijkste arresten van het Hof van Cassatie — 1968 — Wetenschappelijke uitgeverij E. Story — Scientia P.V.B.A. — Gent.

Zie ook de circulaires van mijn ambt aan de h.h. procureurs des Konings van het rechtsgebied: R. nr. 19/68 van 20 februari 1968, R. nr. 24/68 van 7 maart 1968, R. nr. 40/68 van 12 april 1968, R. nr. 55/68 van 18 juni 1968, R. nr. 61/68 van 23 juli 1968.

(16) In werking getreden de dag waarop dit K.B. in het «Belgisch Staatsblad» van 4 april 1968, blz. 3725, bekendgemaakt werd.

(17) Dit K.B. zal in werking treden op 31 december 1968; het werd bekendgemaakt in het «Belgisch Staatsblad» van 12 juni 1968, blz. 6569.

(18) Met name:

1°/ hoofdstuk IV van de eerste titel, bestaande uit de artikelen 114 tot 127;

2°/ de artikelen 149 en 166;

3°/ hoofdstuk IV van titel VI «Juryleden», bestaande uit de artikelen 217 tot 253;

4°/ artikel 140 van de wijzigingsbepalingen (art. 3 — Wet van 10 oktober 1967), dat het opschrift van de tweede afdeling van hoofdstuk IX, van titel V, van boek II, en artikel 316 — S.W.B. vervangt en in hetzelfde wetboek een artikel 316 bis invoegt;

5°/ artikel 151 van zelfde wijzigingsbepalingen, dat artikel 293 en artikel 296, eerste lid — W.Sv. vervangt;

6°/ artikel 152 van zelfde wijzigingsbepalingen, dat de artikelen 343 en 345 — W.Sv. wijzigt en artikel 351 van dat wetboek vervangt;

7°/ artikel 160 van zelfde wijzigingsbepalingen, dat artikel 4 van de wet van 6 april 1947 tot wijziging van het decreet van 20 juli 1831 en van het W.Sv. vervangt, en artikel 7 van die wet wijzigt;

8°/ de artikelen 33 en 35 tot 40 — G.W. voor zover die in werkingtreding nodig is voor de toepassing van de onder 1°, 2° en 3° hierboven vermelde bepalingen van het G.W.

(18bis) Dit K.B. zal in werking treden op 1 november 1968; het werd bekendgemaakt in het «Belgisch Staatsblad» van 23 augustus 1968, blz. 8658.

(18ter) G.W., tweede deel, artikelen 136, 285, 326, derde lid en 327, derde lid, 354, 380, 415, 417, 420, tot 425 en 427.

(18 quater) G.W., tweede deel, boek III, artikelen 428 tot 508;

artikel 3 van de wet van 10 oktober 1967 (wijzigingsbepalingen), art. 138, art. 178 en art. 179; zie verder onder nr. 27, in fine van de tekst;

artikel 2 van de wet van 10 oktober 1967 (opheffingsbepalingen), artikel 1, § 1, 22°, 24° en 36°; artikel 3, 6°, 17°, 20° en 21°; artikel 5 en artikel 6.

artikel 3 van de wet van 10 oktober 1967 (overgangsbepalingen).

artikelen 5 en 45.

(18 quinquies) G.W., tweede deel, boek IV, artikelen 509 tot 555; artikel 3 van de wet van 10 oktober 1967 (wijzigingsbepalingen), artikel 179;

artikel 2 van de wet van 10 oktober 1967 (opheffingsbepalingen), artikel 1, § 1, 20°; artikel 3, 3°, 4°, 5°, 10°, 11°, 13°, 14°, 15°, 16°, 20° en 23°;

artikel 4 en artikel 13.

artikel 4 van de wet van 10 oktober 1967 (overgangsbepalingen), artikelen 39 en 46.

(18 sexies) Artikel 3 van de wet van 10 oktober 1967 (wijzigingsbepalingen), artikel 137 — Zie verder onder nr. 25 van de tekst.

(19) Zie Parl. Besch. — Senaat — Zitt. 1963-1964 — nr. 60 — 10 december 1963 (Pasinomie — op cit. sub nota (2), blz. 302 tot en met 712).

Men raadplege bovendien: Parl. Besch. — Senaat — Zitt. 1964-1965 — nr. 170 — 9 maart 1965, zijnde het verslag uit naam van de Senaatscommissies voor de Justitie en voor de Tewerkstelling, Arbeid en Sociale Voorzorg uitgebracht door de hr. senator C. De Baeck, algemeen verslaggever (Pasinomie — op cit. sub nota (2), blz. 808 tot en met 903); Parl. Besch. — Kamer — Zitt. 1966-1967 — nr. 59/49 — 1 juni 1967, zijnde het verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans (Pasinomie — op cit. sub nota (2), blz. 903 tot en met 1011).

(20) Zie o.m.:

1°/ Akten van het tweede internationaal Congres van de «Internationale Unie der Magistraten», gehouden te 's Gravenhage op 10-14 juni 1963, gepubliceerd, onder de auspiciën van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak», door Martinus Nijhoff te 's Gravenhage — Verslag van de Belgische rapporteur Prof. J.C. Matthijs over de «Modernisatie van het burgerlijk procesrecht in betwiste zaken», blz. 41 tot en met 83 — Verslag van de algemene rapporteur, de hr. advocaat-generaal E. Krings, blz. 170 tot en met 193.

2°/ Prof. Marcel Storme : «Het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek», R.W. 1963-1964, kol. 1841 tot en met 1860;

3°/ Prof. Albert Fettweis en Jean Arets : «Le Code Judiciaire», J.T. 1964, blz. 217 tot en met 223;

4°/ Prof. Marcel Storme : «Een procesrecht voor deze tijd», inaugurale les aan de Rijksuniversiteit Gent, op 4 november 1964, R.W. 1964-1965, kol. 649 tot en met 664;

5°/ Jean Devroe : «Hervorming van het Gerechtelijk Wetboek - De dadelijke uitwinning in ongenade?», R.W. 1964-1965 - kol. 741 tot 744;

6°/ P. Watelet : «Le Code judiciaire», Rev. Not. 1965, blz. 245 tot 260.

7°/ Werkzaamheden van het «Weekeind Gerechtelijke Hervorming» ingericht te Knokke-Zoute onder de auspiciën van de Raad van de Orde der advocaten bij het Hof van beroep te Gent, op 21 en 22 januari 1966, meer bepaald de verslagen van : senator C. De Baeck : «Algemene inleiding over het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek»; Prof. A. Fettweis : «Organisation judiciaire et compétence d'attribution»; Prof. en advocaat-generaal E. Krings : «De uitvoeringsmaatregelen»; Prof. Marcel Storme : «De procedure op verzoekschrift volgens het nieuw Gerechtelijk Wetboek».

8°/ Werkzaamheden van het seminarie ingericht te Ligneuville, op 4 en 5 maart 1966 onder de auspiciën van de Faculteit voor Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Luik, met betrekking tot de studie van het ontwerp van Gerechtelijk wetboek, meer bepaald de verslagen van : C. De Baeck : «Introduction générale»; Prof. A. Fettweis : «Schéma de l'organisation judiciaire»; advocaten Roger Rasir, Louis

Haenen en Antoine Duquesna : « La procédure » ; Prof. Marcel Storme : « La procédure sur requête » ; Prof. en advocaat-generaal E. Krings : « Les saisies conservatoires et les voies d'exécution ». Deze verslagen werden, onder de titel « Etude du projet de Code judiciaire », uitgegeven door Martinus Nijhoff te 's Gravenhage, in 1966.

9°/ R. Hayoit de Termicourt, Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie : « Considérations sur le projet de Code judiciaire », rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van Cassatie, op 1 september 1966 - J.T. 1966, blz. 497 tot en met 508 ;

10°/ Prof. J. Matthijs, Procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent : « Het openbaar ministerie overkoepelend eenmakingsorgaan in de nieuwe gerechtelijke organisatie ? », rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van beroep te Gent, op 1 september 1966 - R.W. 1966-1967, kol. 73 tot en met 110 ; - Vertaling : « Le ministère public, organe d'unification au sein de la nouvelle organisation judiciaire ? » - J.T. 1967, blz. 433 tot en met 444 ;

11°/ J. Van Compernelle : « L'arrêté royal du 1er février 1968 relatif à la mise en vigueur de certaines dispositions du Code judiciaire » - J.T. 1968, blz. 308 en 309 ;

12°/ Marc Baltus : « Aperçu de l'application du Code judiciaire en matière fiscale », - « Journal pratique de droit fiscal et financier », februari-maart 1968, blz. 33 tot en met 40 ;

13°/ Prof. Jean Baugniet : « Les Scellés » - R.P. Not. 1968 - blz. 82 tot 9 ;

14°/ Prof. Jean Baugniet : « L'inventaire » - R.P. Not. 1968 - blz. 122 tot 136.

15°/ Werkzaamheden van het seminarie van judicair recht, gehouden te St. Hubert, op 10, 11 en 12 mei 1968, onder de auspiciën van de « Conférence Libre du Jeune Barreau de Liège », meer bepaald de verslagen van advocaat Cyr. Cambier : « Le Code Van Reepinghen et l'accélération de l'administration de la Justice » - J.T. 1968, blz. 357 tot en met 362 ; J. Watelet en M. Mersch : « Les voies d'exécution » ; senator C. De Baeck : « Les mesures transitoires » ; G. Horsmans : « Les procédures sur requête » ; J. le Maire : « Les incidences du nouveau code sur la profession d'avocat » ; L. Giet : « Les juridictions du travail ».

16°/ Werkzaamheden van de studiedag ingericht te Gent, op 18 mei 1968, door het « Interuniversitair Centrum voor Sociaal recht », en o.m. het verslag van Bernard Dubois en Edith Claeys-Leboucq, assistenten aan de Rijksuniversiteit te Gent : « De Hervorming der Arbeidsgerechten in België ».

(21) Zie het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Charles Van Reepinghen in Parl. Besch. - Senaat - Zitting 1963 - 1964 - nr. 60 - 10 december 1963, blz. 165 tot en met 174.

(22) Idem - blz. 301 en 302.

(23) Met name : Brugge, Leuven, Mons en Verviers.

(24) Zie : J. Matthijs : « De civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen in de nieuwe wet jeugdbescherming » - T.P.R., 1965, nr. 55, blz. 361 en 362. - Albert Kebers : « Les dispositions de droit civil relative aux mineurs », Ann. de droit, B. XXVI/1966, nr. 33, blz. 108.

(25) Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1966-1967 (nr. 59/49 - 1 juni 1967 - Verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans, sub art. 1291, blz. 176 en 177.

(26) Idem - sub art. 90 bis (nieuwe nummering : art. 92) - blz. 270.

(27) De Page - dl. 1 - 3de uitg. - nr. 1026, blz. 1101. Zie ook Fr. Vanistendael - « Enkele beschouwingen over het wettelijk vruchtgenot » - T.P.R. - 1967, blz. 599 tot 627 ; - Brussel, 7 maart 1905, B.J. 1905, 555 ; - Luik, 26 februari 1949, Jur. Liège, 1959, 219.

(28) Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1966-1967 - nr. 59/49 - 1 juni 1967 - Verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans, sub art. 90 bis (nieuwe nummering : art. 92), - blz. 269 en 270.

(29) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk I, art. 93.

(30) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk I, art. 94.

(31) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk I, art. 102.

(32) De procedure van het uitstel van betaling werd door wijlen de Koninklijke Commissaris Van Reepinghen duidelijk voorgelicht in zijn verslag : Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 285.

(33) De Page - dl. 1 - 3de uitg. - nr. 144 tot en met 151, blz. 210 tot en met 223 en de verwijzingen. J. Matthijs en G. Baeteman - Verbintenissen - Overzicht van rechtspraak (1961-1964) - T.P.R. - 1966 - nr. 161 - blz. 284 en 285. Georges Jacquemin - « Les délais de grâce - Plaidoyer pour les créanciers » - J.T. 1968, blz. 343 tot 345.

(34) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk I, art. 104.

(35) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk I, art. 105.

Betreffende de omzetting van bewarend beslag op onroerend goed of op zeeschepen en binnenschepen in uitvoerend beslag, raadplege men de besprekingen desaangaande gevoerd in de Senaatscommissie en in de Kamercommissie voor de Justitie : 1°/ Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1964-1965 - nr. 170 - 9 maart 1965 - Verslag van de hr. senator C. De Baeck, blz. 197 en 198 ; 2°/ Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1966-1967 - nr. 59/49 - 1 juni 1967 - Verslag van de hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans, sub art. 1493, blz. 201 en 202, en sub art. 103 (nieuwe nummering : art. 105), blz. 270 en 271.

In strijd met wat in het oorspronkelijk ontwerp werd bepaald, was de Kamercommissie van oordeel dat de geldigheidsduur van het bewarend beslag op onroerend goed of op zeeschepen en binnenschepen aan een stipte termijn van drie jaar moest worden onderworpen, mits die termijn eventueel vernieuwd kan worden ingevolge verlof door de beslagrechter aan de schuldeiser verleend ; aldus zal de geldigheidsduur van de inschrijving ten hoogste zes jaar bereiken. Dienengevolge, zal het inleiden van de vordering over de zaak zelf geen schorsend uitwiskel meer hebben. Tevens werd, in fine van art. 1493 - G.W., bepaald dat elke eindbeslissing, die niet meer vatbaar is voor de gewone rechtsmiddelen en gewezen is op de vordering over de zaak zelf, ingeschreven wordt op verzoek van de meest gerede partij, na de inschrijving van de vordering.

Teneinde evenwel aan de hypotheekbewaarder toe te laten na te gaan of het werkelijk om een eindbeslissing gaat, die niet meer vatbaar is voor een gewoon rechtsmiddel, bepaalt het voortaan aangevuld art. 84 van de hypotheekwet dat de verzoekende partij hem een arrest dient voor te leggen van de griffier van het gerecht, dat de beslissing niet meer vatbaar is voor een gewoon rechtsmiddel. Inderdaad, deze griffier zal voortaan worden ingelicht van het instellen van een hoger beroep, vermits de griffier van het gerecht in hoger beroep hem het dossier van de rechtspleging in mededeling zal aanvragen (art. 723 - G.W.) en hem tevens ter kennis zal brengen dat hoger beroep werd ingesteld.

Wat het verzet betreft, zijn er geen moeilijkheden, vermits dit rechtsmiddel steeds aanhangig wordt gemaakt voor het gerecht dat de beslissing bij verstek heeft gewezen. De griffier zal het attest slechts afleveren op het voorleggen van het exploit van betekening van de beslissing, vermits de termijn van verzet of van hoger beroep eerst vanaf de betekening van de beslissing aanvang neemt (zie art. 1388 - G.W.).

(36) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk II, art. 108.

(37) Zie de publicaties van het « Studiecentrum tot Hervorming van de Staat » - « Hervorming van de Rechtspleging » - boekdeel II - hoofdstuk XXXIV, blz. 230 tot en met 256.

(38) Zie desaangaande het verslag van wijlen de Koninklijke verzoekende partij hem een attest dient voor te leggen naat - Zitt. 1963 - 1964 - nr. 60 - 10 december 1964 blz. 341 tot en met 350, alsmede het verslag van de hr. senator C. De Baeck : Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1964-1965 - nr. 170 - 9 maart 1965 - sub art. 1560 tot 1626, blz. 202 tot 207, en het verslag van de hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans : Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1966-1967 - nr. 59/49 - 1 juni 1967 - sub art. 1560 tot 1626, blz. 212 tot en met 222.

(39) Vergel. met de Nederlandse vertaling van deze tekst in Wetboek van Koophandel van Prof. Jan Ronse en rechter Georges Nuytinck - Tweetalige teksten - 1965 - Wetenschappelijke Uitgeverij, E. Story - Scientia - P.V.B.A. - Gent. Wat de herziening van de wet van 20 mei 1846 betreft, raadplege men de tot nogtoe niet in behandeling genomen wetsvoorstellen van A. De Nolf (Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1956-1957 - nr. 670/1 - 27 februari 1957 ; - Zitt. 1958 - 1959 - nr. 158/1 - 5 maart 1959 ; - Buit. Zitt. 1961 - nr. 20/1 - 18 mei 1961 - Zitt. 1965 - 966 - nr. 87/1 - 22 december 1965) ; P. Warnant - (Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1958-1959 ; nr. 162 - 12 mei 1959 - Buit. Zitt. 1961 - nr. 115 - 13 juli 1961) N. Hougardy - Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 340 - 20 oktober 1964) ; en A. Dua - (Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1967-1968 - nr. 9 - 14 november 1967).

(40) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - blz. 409.

(41) Zie art. 46 - G.W. en art. 116 - litt. D. van art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, en verslag van de hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans : Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1966-1967 - nr. 59/49 - 1 juni 1967 - sub art. 112 (nieuwe nummering : art. 116) - blz. 272. - Zie ook onze circulaire R. nr. 19/68 van 20 februari 1968, blz. 5 en 6.

Deze vrijstelling wordt evenwel slechts verkregen in zover bovenaan het gerechtsdeurwaardersexploot vermeld wordt dat het is opgesteld ter vervanging van een gerechtsbrief, en zulks met vermelding van het artikel van het Gerechtelijk wetboek op grond waarvan de betekening wordt gedaan. Aldus wordt de uitoefening mogelijk gemaakt van een con-

trole over de juiste toepassing van voormelde vrijstelling.

(42) De belangrijkste wijziging aan de bepalingen over de gerechtelijke bijstand betreft het hoger beroep. Voorheen was de beslissing van de rechter slechts vatbaar voor hoger beroep door de procureur-generaal bij het Hof van beroep. In de praktijk richtte een van de partijen zich tot laagstgenoemde magistraat om hem te vragen dit rechtsmiddel in te stellen: de procureur-generaal gaf aan dit verzoek gevolg zo de ingeroepen bezwaren hem gegrond voorkwamen. De wetgever van het G.W. heeft gemeend dat zowel aan de partijen als aan het openbaar ministerie moest toegelaten worden hoger beroep in te stellen; er bestaat inderdaad geen ernstige reden om in deze aangelegenheid de partijen uit dit rechtsmiddel uit te sluiten, nu het G.W. over het algemeen de dubbele graad van jurisdictie voorziet (art. 616 - G.W.). Dit hoger beroep wordt voortaan geregeld door de artikelen 688 en 689 - G.W.

(43) Zie art. 14 (32° en 15 van titel III, hoofdstuk I, van art. 2 - Wet van 10 oktober 1967 (opheffingsbepalingen).

(44) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967 - titel III, hoofdstuk V, art. 146.

(45) De tekst van voormeld art. 146, waarbij dit art. 184 bis wordt ingevoegd, maakt gebruik van de terminologie: «bureau voor rechtsbijstand en verdediging». Het woord «rechtsbijstand» is van aard verwarring te scheppen met het «Bureau voor rechtsbijstand», dat, als jurisdictie, ingericht wordt in iedere rechtbank van eerste aanleg, arbeidsrechtbank en rechtbank van koophandel (art. 86 - G.W.), alsook in ieder hof van beroep en arbeidshof (art. 105 - G.W.). Het artikel 455 - G.W., waarbij voorgeschreven wordt dat de raad van de Orde der advocaten moet voorzien in de bijstand aan personen wier inkomsten ontoereikend zijn, voorziet daartoe de instelling van een «bureau van consultatie en verdediging», terminologie die bovenvermelde verwarring uitsluit.

(46) De woorden «vanaf het eerste verhoor» dienen, naar ons oordeel, in ruime zin te worden geïnterpreteerd d.w.z. dat ze niet enkel bedoelen het eerste verhoor door de onderzoeksrechter zelf, doch ook de ondervraging van de verdachte door de politie of door de rijkswacht in opdracht van de onderzoeksrechter, vóór dewelke de zaak door de procureur des Konings aanhangig werd gemaakt door middel van een vordering waarbij de betrokkene met name in verdenking werd gesteld. Het verdedigingsrecht van de beoefte verdachte moet immers, zo hij het noodzakelijk acht, ten vroegste kunnen verzekerd worden, wat reeds van belang of nuttig kan zijn tijdens het zuiver politieel opsporingsonderzoek, waarop het verhoor van de verdachte door de onderzoeksrechter soms lange tijd nadien kan volgen.

(47) De wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting, de wet van 4 september 1891 houdende uitbreiding tot de hoven van beroep van Brussel en Luik van de wet van 3 mei 1889 op het gebruik der Vlaamse taal in strafzaken, en wijziging van voormelde wet op de rechterlijke inrichting en van de wet op de verzachtende omstandigheden, alsmede de artikelen 1 tot 11 van de wet van 20 december 1957 houdende herziening van het statuut van de griffiers van de rechterlijke macht en van het personeel van de griffies van hoven en rechtbanken, werden respectievelijk opgeheven bij art. 1, 45°, 49° en 110°, van de eerste titel, hoofdstuk 1, van art. 2 der wet van 10 oktober 1967.

(48) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967 - titel III, hoofdstuk V, art. 147.

(49) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, art. 148 - § 1.

(50) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, art. 148 - § 2.

(51) Zie o.m.: Cass., 3 juni 1957, Pas. 1957, I, 1192.

(52) Zie o.m.: Cass., 20 mei 1957, Pas. 1957, I, 1127.

(53) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, art. 149.

(54) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, art. 150.

Zonderling nochtans is de vaststelling dat, ondanks deze overheveling, het artikel 3 van het keizerlijk dekreet van 6 juli 1810 behouden blijft (zie art. 2 - Wet van 10 oktober 1967, titel I, hoofdstuk I, artikel 1, 27°).

(55) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, artikel 151 - § 1. De wet van 15 april 1878 wordt tevens opgeheven bij artikel 2 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk II, art. 33, doch hier geldt dezelfde vaststelling als vermeld onder nota (54) hierboven: art. 91 van het dekreet van 6 juli 1810 blijft van kracht (zie art. 2 - Wet van 10 oktober 1967, titel I, hoofdstuk I, artikel 1, 27°).

(56) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, artikel 151 - § 2.

(57) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, artikel 152 - §§ 1 en 2.

(58) Artikel 345 van het Wetboek van strafvordering was opgeheven geworden door art. 1 - 147° van de wet van 10

juli 1967 (Stsbl. van 6 september 1967) 1° tot verbetering van de verouderde termen in de Franse tekst van het Wetboek van strafvordering en tot opheffing van een aantal daarin nodeloos geworden bepalingen en tot wijziging van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis; 2° tot invoering van de Nederlandse tekst van hetzelfde Wetboek en van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis.

(59) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, artikel 152 - § 3; Art. 2 - Wet van 10 oktober 1967, titel I, hoofdstuk I, artikel 1, 45°.

(60) Art. 2 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk I, art. 14 - 31°.

(61) Zie in dat verband: Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1966-1967 - nr. 59/49 - 1 juni 1967 - Verslag van de hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans, sub art. 150 (nieuwe nummering: art. 155), blz. 275.

(62) De magistraten van het hof van beroep en van het parket-generaal bij dit hof worden reeds vermeld in artikel 481 van het Wetboek van strafvordering.

(63) Wet van 15 juni 1899 (artt. 134 en 135) houdende de titel II van het Wetboek van militaire strafvordering.

(64) Wet van 23 december 1946 houdende de oprichting van de Raad van State, art. 57 gewijzigd door art. 14 der wet van 15 april 1958.

(65) Zie derde aanvullend advies van de Raad van State dd. 4 november 1964, sub 45°, - Pasinomie - 1967 - Suppl. aan de afleveringen nrs. 11 en 12, blz. 780.

(66) Zie adv. - gen. W. Van Hauwaert: «Enkele beschouwingen in verband met het voorrecht van rechtsmacht», openingsrede uitgesproken op de plechtige terechtzitting van het Hof van beroep te Gent van 1 september 1965 - R.W. 1965-1966 - kol. 137, nr. 29 in fine en voetnoot (28) - Vertaling: «*Quelques considérations au sujet du privilège de juridiction*», J.T. 1965, blz. 635 - nr. 29 en voetnoot (28).

(67) Zie: J. Constant: «*Crimes commis par les juges*», in «*Les Nouvelles*» - «*Procédure pénale*» - dl. II - 2 - nrs. 360 tot 367 - R.P.D.B. - Tw. Province - nr. 1814 - A.P.R. - Adv. gen. Th. Versée - Tw. Minnelijke schikking - nr. 38.

(68) Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1964-1965 - nr. 170 - 9 maart 1965 - Verslag van de hr. senator C. De Baeck - blz. 230.

Zelfde opvatting wordt voorgehouden door: Prof. Ridder Braas: «*Précis de procédure pénale*», B II - nr. 1199, blz. 952 en voetnoten (4) en (5).

Inzake L....., gewezen provinciegouverneur van Luxemburg werden, in overeenstemming met deze opvatting, de strafvervolgelingen ingesteld volgens de regelen van het gemeen recht; bij arrest van 13 november 1967, heeft het Hof van beroep te Luik de ontvankelijkheid van de aldus ingestelde strafvordering aanvaard. (Dit arrest werd te onzer kennis niet gepubliceerd).

(69) Zie: H. Van Mol: «*Les Institutions provinciales*», in «*Les Nouvelles*» - «*Lois politiques et administratives*» - dl. I - nrs. 62 en 334.

(70) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, art. 156 - §§ 3 en 4. Ofschoon de nieuwe tekst van de artikelen 479 en 483 - W. Sv. het niet uitdrukkelijk bepaalt, wil het mij voorkomen dat de woorden «rechter in de arbeidsrechtbank of in de rechtbank van koophandel» niet enkel betrekking hebben op - buiten de voorzitter en ondervoorzitter(s) - de in deze jurisdicties vastbenoemde effectieve en plaatsvervangende rechters (artt. 81, 82, 84, 85 en 87, eerste lid - G.W.), doch ook omvatten de voor een hernieuwbare termijn van drie jaar aldaar benoemde effectieve en plaatsvervangende rechters in sociale zaken en in handelszaken (artt. 81, 82, 84, 85 en 87, tweede lid, 198, 202, 203 en 204 - G.W.), a.g. de rechters-assessoren en hun plaatsvervangers, doch dit wel te verstaan enkel gedurende gans de uitoefening van hun tijdelijk mandaat.

(71) De hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie komt slechts aan een met een openbare dienst belaste persoon toe, wanneer een wettelijke bepaling ze hem uitdrukkelijk toekent (Cass., 13 oktober 1952, Pas. 1953, I, 57; Arr. Cass. 1953, 52).

(72) Zie: Adv. gen. W. Van Hauwaert, op. cit., onder voetnoot (66), nr. 59, en Edmond Fabre: «*Les privilèges de juridiction des articles 479 et suivants du Code d'instruction criminelle*», - Toulouse - 1935 - blz. 48.

(73) Zie: Adv. gen. W. Van Hauwaert, op. cit., onder voetnoot (66), nr. 13 en de verwijzingen.

(74) M. Thomissen: «*Travaux préparatoires du Code de procédure pénale*», B. II, blz. 293 en volgende.

(75) Zie nochtans contra: Adv. gen. W. Van Hauwaert, op. cit., onder voetnoot (66), nr. 59, in fine.

(76) Zie desaanvaande de rechtspraak vermeld onder art. 479 van het Wetboek van strafvordering: J. Matthijs en Th. Versée - Strafwetboek en Wetboek van strafvordering, met bijzondere wetten en besluiten - Tweetalige teksten - 1968 - Wetenschappelijke Uitgeverij E. Story - Scientia P.V.B.A. - Gent.

(77) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk V, artikelen 157, 158 en 159.

(78) Men raadplege in dat verband : Raymond Matthijs : « Geluidstechniek in burgerlijk procesrecht en strafprocesrecht » - Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van beroep te Gent op 9 november 1963 - R.W. 1963-1964 - kol. 577 tot en met 604, en de daarin opgenomen talrijke verwijzingen naar bijdragen of verhandelingen, en meer bepaald : Prof. W.C. Van Binsbergen : « Het gebruik van de bandrecorder in het strafproces », Tijdschrift voor strafrecht, 1959, blz. 65 tot 101. - Pierre Mimim : « La preuve par magnétophone », J.C.P., 1957, nr. 24, I, nr. 1370. - Roger Houin : « Le progrès de la science et le droit de la preuve », Rev. intern. de dr. comparé - 1953 - blz. 69. - P. Bouzat : « Les procédés modernes d'investigation et la protection des droits de la défense », Rev. de science criminelle et de dr. pénal comparé, 1958 - Suppl. nr. 2, april-juni, blz. 1 en volg. - J. Léauté : « Les procédés nouveaux d'investigation et la protection des droits de la défense », Rev. de science criminelle et de dr. pénal comparé, 1958 - Suppl. nr. 2, april-juni, blz. 17 en volg. - Carel : « Les modes de preuve au XXème siècle », Gaz. Pal., 1957, I, blz. 32.

(79) Het aanwenden van het snelschrift voor het opnemen van de verklaringen van de getuigen werd reeds aanbevolen door het « Studiecentrum voor de Hervorming van de Staat » - « Hervorming van de Rechtspleging » - dl. I - blz. 242.

(80) R. Matthijs en W.C. Van Binsbergen (op. cit. onder voetnoot (78)) onderstrepen terecht het feit dat de woordelijke opneming van de verklaringen van de getuigen of van de partijen « beter voldoet aan het belangrijk principe in het bewijsrecht van de onmiddellijkheid, hiermede bedoeld zijnde dat, tijdens de behandeling van de zaak, de rechter meer in onmiddellijk contact kan treden met de bewijsmiddelen welke in de zaak worden voorgebracht. Door de bandopneming b.v. zal de verklaring van de verhoorde persoon meer nauwkeurig, zelfs letterlijk, en meer volledig, met inbegrip van de klank, de toon en de wijze van spreken van de betrokkene, weergegeven worden. Daardoor zal zij meer overtuigend inwerken dan de schriftelijke weergave, zoals deze vervat in een proces-verbaal waarin deze verklaring meestal in de onpersoonlijke ambtelijke stijl is opgenomen, derhalve soms aan bloedarmoede lijdt en zich in overtuigingskracht niet kan meten met de « viva vox », welke uit de bandrecorder klinkt ».

(81) Men verlieze inderdaad niet uit het oog dat, naar luid van artikel 959 - G.W. de aldus opgenomen getuigenissen als geldig bewijs, in de zin van de artikelen 1341 tot en met 1348 - B.W., kunnen aangenomen worden, niet enkel in het geding waarvoor ze geldig werden afgenomen, maar ook in alle geding tussen dezelfde partijen en waarin het om dezelfde feiten gaat. - Zie desaangaande het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen : Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 226 in fine en blz. 227.

(82) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 132.

(83) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 133.

(84) Vergel. met de bespreking van art. 221 - S.W.B. door M. Rigaux en P.E. Trousse : « Les crimes et les délits du Code pénal » - B. IV - 1963 - blz. 70.

(85) Zie : Jean Constant : « Traité élémentaire de droit pénal » - B.I - 1965 - nr. 129 - blz. 183 en 184 - C. J. Vanhoudt en W. Calewaert : « Belgisch Strafrecht » - dl. II - nrs. 656 en 657, blz. 347.

(86) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 134.

(87) Zie commentaar van de artikelen 223 en 224, tweede lid, S.W.B. door M. Rigaux en P.E. Trousse : « Les crimes et les délits du Code pénal » - B. IV - 1963 - blz. 79 en 80, en Cass., 2 december 1940, Pas. 1940, I, 309 - Arr. Cass., 1940, blz. 128.

(88) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 135.

(89) Zie commentaar van de artikelen 215, 216 en 224 - S.W.B. door M. Rigaux en P.E. Trousse : « Les crimes et les délits du Code pénal » - B. IV - 1963 - § 6 - A. - 1, blz. 29 en 30.

(90) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967 - titel III, hoofdstuk IV, art. 136.

(91) Moge er aan herinnert worden dat al deze bepalingen, krachtens het K.B. van 1 februari 1968, in werking getreden zijn op 15 maart 1968 (zie onder nr. 2-1° hierboven en de voetnoten (3), (4) en (5)). Deze bewarende maatregelen, en hun nieuwe procedure, werden breedvoerig gekommentarieerd in het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen : Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 nrs. 60 - 10 december 1963 - blz. 266 tot en met 269.

Zie ook : het verslag van de hr. senator C. De Baeck in Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1964-1965 - nr. 170 - 9 maart 1965 - blz. 168 tot en met 173, alsmede : Jean Baugniet : « Les scellés », Rev. Prat. Not. 1968, blz. 82 tot en met 92 ; « L'inventaire », Rev. Prat. Not. 1968, blz. 122 tot en met 136.

(92) Zie : Nijpels en Servais : « Le Code Pénal belge interprété », sub art. 220, nr. 6, blz. 28 en de rechtspraak vermeld onder voetnoot (4) - M. Rigaux en P.E. Trousse : « Les crimes et les délits du code pénal », B. IV - 1963 - sub. art. 220 - S.W.B. - blz. 66.

(93) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 137, dat, zonderling genoeg, niet in werking werd gesteld door het K.B. van 1 februari 1968, doch enkel in werking wordt gebracht op 1 november 1968, krachtens art. 12 van het K.B. van 3 augustus 1968.

(94) Zie het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen in Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964, nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 118 tot 126.

(94bis) Zie o.m. : Prof. Guido Van Dievoet : « Professioneel recht van de advocaat » - Overzicht van regeling en rechtspraak (1957-1966) - T.P.R. 1968, nr. 14, blz. 268-269.

(95) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 138, dat in werking wordt gesteld op 1 november 1968, krachtens art. 3-1° van het K.B. van 3 augustus 1968. In tegenstelling met wat het geval was bij de toepassing van het thans opgeheven art. 2 van de wet van 30 augustus 1913 (zie art. 2 - wet van 10 oktober 1967, titel I, hoofdstuk IV, art. 5-8°), die niet uitdrukkelijk vermeldde dat art. 85, of al de bepalingen van boek I, van het Strafwetboek toepasselijk waren, zal de strafrechter dus voortaan, ingeval van veroordeling op grond van art. 227-ter S.W.B., verzachtende omstandigheden ten gunste van de beklaagde wettelijk mogen aannemen (art. 100 - S.W.B.).

(96) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 139.

(97) Art. 2 - Wet van 10 oktober 1967, titel I, hoofdstuk I, art. 1 - 45° en 78°, en titel III, hoofdstuk II, afdeling IV, art. 32, opheffingsbepalingen die op 31 december 1968 in werking treden krachtens art. 3, 6° en 12° van het K.B. van 2 juni 1968 (zie hierboven onder nr. 2 - 3° en voetnoot (18)).

(98) De onderzoeken, verricht in opdracht van de burgemeester, bij iedere parlementskieser die op de voorbereidende lijst van de gezwoeren is ingeschreven gebleven, en waarbij de kiezer een formulier nauwkeurig dient in te vullen, alsmede de weglatingen uit deze lijst, op grond van de aldus ingewonnen inlichtingen, worden voorzien en geregeld door de artikelen 223 en 224 - G.W., welke in werking zullen treden op 31 december 1968, krachtens artikel 1-3° van het hierboven onder voetnoot (97) bedoeld K.B. van 2 juni 1968.

(99) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 140, dat op 31 december 1968 in werking treedt krachtens art. 2 - 1° van het hierboven onder voetnoot (97) bedoeld K.B. van 2 juni 1968.

(100) Dus niet in zaken behandeld door de onderzoeksge-rechten (raadkamer of kamer van inbeschuldigingstelling) of inzake willige rechtsmacht ; zie o.m. : Nijpels en Servais : « Le Code pénal belge interprété », sub art. 452, nr. 11, blz. 317 en voetnoot (3), alsook Cass., 12 mei 1930, Pas. 1930, I, 209.

(101) Zie : Cass., 21 mei 1885, Pas. 1885, I, 168.

(102) Zie o.m. : de artikelen 10, 11 en 12 - Wetboek van burgerlijke rechtspleging betreffende de politie van de terechtzitting in het vrederecht ; de artikelen 31 en 32 van de wet van 15 juni 1899 tot invoering van het Wetboek van militaire strafvordering ; de artikelen 88, 89 en 90 van de organieke wet van 9 juli 1926 op de werkrechtshraden ; artikel 39 van het dekreet van 14 december 1810 over de uitoefening van het beroep van advocaat en de tucht van de balie ; artikel 103 van het dekreet van 30 maart 1808 houdende reglement voor de politie en de tucht van hoven en rechtbanken, die een tuchtmacht mogen uitoefenen over de leden van de balie wanneer deze een zittingsmisdrijf plegen.

(103) Zie het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen in : Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 187 en 188.

(104) Zie o.m. Eug. Reumont : « Les avocats et les délits d'audience » - J.T. 1948, blz. 245 tot en met 248. - « Le compétence disciplinaire » - J.T. 1953, blz. 661 tot en met 665

(105) Zie : Pand B. - Tw. Délits d'audience - nrs. 2, 3 en 7 - R.P.D.B., Tw. Délits d'audience, nrs. 2 en 3 - « Les Nouvelles » - Procédure pénale, dl. II, 2, « Des délits contraires au respect dû aux autorités constituées », nrs. 7 en 8 - Brussel, 3 november 1954, Pas. 1955, II, 137

(106) Het geldt tenslotte enigszins de herhaling van het voorschift van artikel 29 van het Wetboek van strafvordering.

(107) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 141.

(108) Vereist wordt als moreel bestanddeel van dit wan-

bedrijf, buiten het kwaadwillig of bedrieglijk opzet, nog het algemeen opzet bestaande in de wil een bescheid aan de debatten te onttrekken dat reeds tijdens die behandeling werd overgelegd (Cass., 18 juni 1962, Pas. 1962, I, 1175).

(109) Het geldt de bevestiging in een wettekst van de strekkingen van de rechtsleer en van de rechtspraak - Zie o.m.: René Demogue : « *Les notions fondamentales du droit privé* », 1911 - blz. 558 ; - De Page, Compl. B. II, 469 ; - Prof. Jan Ronse : « *Aanspraak op schadeloosstelling uit onrechtmatige daad* », 1954, blz. 135 ; - Advocaat-generaal Gaston Stévigny : « *De bewijslast in het burgerlijk proces* », rede uitgesproken op de plechtige openingssitting van het Hof van beroep te Gent op 16 september 1957, R.W. 1957-1958, kol. 129 tot 166 - Vertaling : « *La charge de la preuve en matière civile* », J.T. 1957, blz. 745 en volg. ; - Prof. René Dekkers : « *De la Collaboration des plaideurs dans l'administration de la preuve* », noot onder Luik, 31 januari 1956, R.C.J.B. 1959, blz. 148 tot 157 ; - Cass. 20 juni 1961, Pas. 1961, I, 1157 ; J.T. 1961, 609 en de noot van Ch. Van Reepinghen ; - Men raadplege bovendien de merkwaardige uiteenzetting van deze aangelegenheid in het verslag van wijlen de Koninklijke Commissaris Ch. Van Reepinghen in : Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 161 en 162, en blz. 211 en 212.

(110) D.i. iedere partikuliere of openbare, natuurlijke of rechtspersoon, die geen partij is in het geding.

(111) Art. 3 - Wet van 10 oktober 1967, titel III, hoofdstuk IV, art. 144.

(112) Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1966-1967 - nr. 59/49 - 1 juni 1967 - Verslag van de hr. volksvertegenwoordiger F. Hermans, blz. 273 en 274.

(113) Cass., 21 februari 1955, Pas. 1955, I, 670 ; Arr. Cass., 1955, 519.

(114) Cass., 2 december 1940, Pas. 1940, I, 309 ; Arr. Cass., 1940, 128. - Vereist wordt echter niet dat bovendien het misdrijf van vals getuigenis vooraf bewezen werd door middel van een onherroepelijk gewezen gerechtelijke beslissing (Cass., 24 september 1842, Pas. 1843, I, 10), of zelfs dat de dader van het vals getuigenis zelf veroordeeld worde ; vrij-spraak kan b.v. gegrond zijn op een persoonlijke grond tot rechtvaardiging die de beklaagde geniet (Cass., 18 juli 1898, Pas. 1898, I, 281 ; - J. Constant - « *Manuel de droit pénal* » - dl. II - nr. 448).

Moge er ook aan herinnerd worden dat de definitieve veroordeling wegens vals getuigenis gezag heeft van het ge-wijsde t.o.v. de persoon die vervolgd wordt om de veroor-deelde te hebben verleid (Cass., 20 mei 1935, Pas. 1935, I, 253 ; R.D.P. 1935, 688 ; - Brussel, 14 juli 1956, R.W. 1956-1957, kol. 426).

(115) Vals getuigenis in criminele zaken wordt immers gestraft met opsluiting (art. 215 - S.W.B.), en is dus een misdaad, waarvan de poging strafbaar is (art. 52 - S.W.B.).

(116) Zie o.m. : M. Rigaux en P.E. Trousse : « *Les crimes et les délits du Code pénal* » - B. IV - 1963 - sub artt. 223 en 224, tweede lid, S.W.B. - § 5 - blz. 82 - Zo werd strafbaar verklaard als poging, de verleiding in een criminele zaak t.o.v. een deskundige, die zich echter niet leende tot het bedrog, of zelfs de misdaad van valse expertise niet vol-tooid, tengevolge van een omstandigheid van diens wil on-afhankelijk (Corr. Antwerpen - 17 april 1952 - J.T. 1952, 383).

(117) Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1966-1967 - nr. 59/48 - 1 juni 1967 - blz. 274, in fine.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

5e Kamer. — 9 mei 1968.

Voorzitter : M. De Bersaques.

Raadsheer-verslaggever : M. Valentin.

Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Advocaten : Mrs. Van Hecke en Faurès.

Testamenten. — Vorm. — Eigenhandig testament. — Doorhalingen, toevoegingen en overschrijvingen. — Geldigheid. — Voorwaarden. — Beoordeling door de rechter.

In een eigenhandig testament moeten de doorhalingen, toevoegingen en overschrijvingen die enkel een vooraf bestaande beschikking ontwikkelen of preciseren, niet speciaal worden ondertekend, aangezien dergelijke wijzigingen de hoofdinhoud van het testament niet veranderen. Een speciale handtekening is slechts vereist wanneer de doorhalingen, toevoegingen en overschrijvingen een beschikking vormen die neerkomt op een nieuw en onderscheiden testament.

De feitenrechter vermag in feite de aard en de draagwijdte van die wijzigingen te beoordelen. Het volstaat nochtans niet dat hij beslist dat « aangezien die wijzigingen niet werden ondertekend, het testament zonder waarde is », zonder de reden te preciseren die zijn beslissing grondt.

Jonet t./ Michel.

Gelet op het bestreden arrest, op 11 oktober 1966 door het Hof van beroep te Luik gewezen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 970 van het Burgerlijk wetboek ;

doordat het bestreden arrest het testament door de eisers ingeroepen tot staving van hun vordering tot afgifte van een bijzonder legaat « zonder waarde » verklaart op grond dat een « wijziging » (ten deze het vervangen van het getal 285 en van de woorden vijftachtig door 275 en

vijfzeventig) « welke (door de erflater) zowel in zijn testament zelf als n a d e r h a n d werd aangebracht » niet werd ondertekend, terwijl de noodzakelijkheid van een afzonderlijke handtekening slechts bestaat voor de wijzigingen die nieuwe beschikkingen uitmaken en niet voor die welke zich ertoe beperken de wil van de erflater te preciseren (schending van artikel 970 van het Burgerlijk wetboek) ; en terwijl het arrest, door niet aan te geven in welk opzicht de wijziging die het vermeldt een nieuwe beschikking en niet een eenvoudige nadere omschrijving uitmaakt, het niet mogelijk maakt na te gaan of het heeft beslist in rechte dat elke latere wijziging, welke er ook de draagwijdte van zij, speciaal moet worden ondertekend dan wel of het heeft beslist in feite dat de vermelde wijziging een nieuwe beschikking uitmaakt, zodat het niet wettelijk met redenen is omkleed (schending van artikel 97 van de Grondwet) ;

Overwegende dat het arrest erop wijst dat het geschil erover gaat of het geschrift waarop de eisers hun rechtsvordering gronden een eigenhandig testament is, waarbij te hunnen voordele en ten laste van de verweerders een bijzonder legaat is gemaakt, en, zo ja, of dit testament geldig is ;

Overwegende dat het arrest beslist dat zelfs al ging het om een testament, dit dan nog nietig zou zijn ;

Dat het dienaangaande vaststelt dat het geschrift gedagtekend van 29 augustus 1963, betreffende een bedrag van 285.000 frank en dat de steller ervan op 23 juni 1964 dit getal heeft doorgehaald en door 275.000 frank heeft vervangen, en hieruit afleidt « dat, vermits die wijzigingen in elk geval niet werden ondertekend, genoemd « testament » zonder waarde is » ;

Overwegend dat deze beschouwing een dergelijke gevolgtrekking niet wettelijk rechtvaardigt ;

Overwegende, immers, dat de doorhalingen, toevoegingen en overschrijvingen welke enkel een vooraf bestaande beschikking ontwikkelen of preciseren, niet speciaal moeten worden ondertekend, vermits dergelijke wijzigingen niet de hoofdinhoud van het testament veranderen ; dat een speciale handtekening slechts vereist is wanneer de

doorhalingen, toevoegingen en overschrijvingen een beschikking vormen welke neerkomt op een nieuw en onderscheiden testament;

Dat de feitenrechter in feite de aard en draagwijdte van die wijzigingen vermag te beoordelen;

Overwegende nochtans dat, vermits de rechter in hoger beroep de reden welke zijn beslissing grondt niet heeft gepreciseerd, het voor het Hof onmogelijk is zijn toezicht op de wettelijkheid van die beslissing uit te oefenen;

Dat het middel gegrond is;

Om deze redenen :

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerders in de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT. — Zie het vernietigd arrest van het Hof te Luik van 11 oktober 1966 in Pas. 1967, 11, 146.

HOF VAN CASSATIE

2° Kamer. — 22 mei 1967.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-verslaggever : M. Wauters.

Advocaat-generaal : M. Mahaux.

1. Openbare onderstand. — Art. 17 van de wet van 2 april 1965. — Eigen recht van de commissie tegen diegene die aansprakelijk is voor het letsel of de ziekte die de onderstand noodzakelijk heeft gemaakt. — Begrip.
2. Beroep in strafzaken. — Burgerlijke partij. — Veroordeling van verdachte. — Gemeenverklaring ten overstaan van derde. — Hoger beroep van deze laatste alleen. — Uitwerkselen.

1. Art. 17 van de wet van 2 april 1965 tot wijziging van de wet van 27 november 1891 op de openbare onderstand machtigt de Commissie van de Openbare Onderstand ertoe onderstandskosten door haar gemaakt bij de uitvoering van haar wettelijke opdracht te verhalen, zonder dit verhaal tot de kosten van de aan het slachtoffer van het letsel of van de ziekte verleende steun te beperken.

Maar de terugbetaling van de onderstandskosten ten laste van personen die voor het letsel of de ziekte aansprakelijk zijn, kan slechts vervolgd worden indien de onderstand noodzakelijk werd gemaakt, dit wil zeggen veroorzaakt werd door het letsel of de ziekte en niet door de reeds bestaande behoefte van de ondersteunde persoon.

2. Wanneer de strafrechter ten voordele van de burgerlijke partij een veroordeling heeft uitgesproken tegen de verdachte en het vonnis heeft gemeen verklaard aan een derde partij, en wanneer enkel deze laatste hoger beroep heeft aangetekend, gevolgd door incidenteel beroep van de burgerlijke partij, terwijl de verdachte zelf niet in hoger beroep is gekomen, vermag de rechter in hoger beroep niet de vordering van de burgerlijke partij tegen de verdachte onontvankelijk te verklaren en hem te ontslaan van de tegen hem door de eerste rechter uitgesproken burgerlijke veroordeling tot het betalen van schadevergoeding.

C.O.O. van Poperinge t./Durant en N.V. Eurobel.

Gelet op het bestreden arrest, op 30 november 1966 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 17 van de wet van 2 april 1965;

doordat het bestreden arrest, enerzijds, geconstateerd heeft dat W..., slachtoffer van het dodelijk ongeval door eerste verweerder veroorzaakt, uit de ouderlijke macht ontzet werd, dat aan eiseres het uitoefenen van die ouderlijke macht toevertrouwd werd, dat wegens het onvermogen van W... de kosten van onderhoud van de minderjarige kinderen ten laste van de Staat vielen luidens art. 10 van de wet van 15 mei 1912 aangevuld bij art. 43, 1e lid, van de wet van 24 december 1948, dat met het overlijden van W... de ontzetting uit de ouderlijke macht een einde had genomen, dat sindsdien eiseres de voogdijschap over de drie minderjarige kinderen van het slachtoffer waarnam op grond van art. 78 van de Wet van 10 maart 1925, en dat sindsdien hun onderhoudskosten niet meer afgedragen werden door de Staat maar ten laste vielen van eiseres om reden van de behoeftige toestand van deze kinderen, en, anderzijds, de vordering onontvankelijk heeft verklaard welke eiseres tegen beide verweerders had gericht en welke gesteund was, overeenkomstig art. 17 van voormelde wet van 2 april 1965, op het feit, dat eerste verweerder aansprakelijk was voor de dodelijke verwondingen aan W... toegebracht, welke de onderstand van haar minderjarige kinderen noodzakelijk hadden gemaakt, en zulks beslist heeft om de reden dat voormeld art. 17 uitsluitend de kosten beoogt welke noodzakelijk worden gemaakt door de onderstand aan de gewonde of zieke persoon, en dat ter zake de feiten die tegen eerste verweerder weerhouden werden noch verwondingen noch ziekte bij de ondersteunde kinderen veroorzaakt hadden en om de reden dat die feiten evenmin de onderstand, waarvan gezegde kinderen vanwege eiseres genoten, noodzakelijk gemaakt hadden, en dat hun toestand van onvermogen alleen deze onderstand genoodzaakt had;

terwijl art. 17 van gezegde wet van 2 april 1965 geenszins de vordering, welke de commissies van openbare onderstand kunnen richten tegen hem die aansprakelijk is voor de verwondingen of de ziekte die de onderstand hebben genoodzaakt, beperkt tot de kosten van de onderstand aan de gewonde of zieke persoon verstrekt,

terwijl uit de hoger aangehaalde constataties van het arrest blijkt dat de dodelijke verwondingen, door eerste verweerder aan W... toegebracht, de onderstand door eiseres aan de minderjarige kinderen van het slachtoffer verleend, genoodzaakt hebben in de zin van voormeld art. 17 van de wet van 2 april 1965, zulks spijs het feit dat die onderstand zijn wettelijke oorzaak vindt in de behoefte van de kinderen,

en terwijl dienvolgens het arrest, door enerzijds de hoger opgesomde feiten te constateren, en door anderzijds te beslissen dat de feiten, ten laste van eerste verweerder weerhouden, de onderstand van gezegde kinderen niet genoodzaakt hadden, een tegenstrijdigheid in zijn motivering heeft gebracht, welke tegenstrijdigheid een schending uitmaakt van art. 97 van de Grondwet;

Overwegende dat luidens art. 17 van de wet van 2 april 1965 tot wijziging van de wet van 27 november 1891 op de openbare onderstand, « onderstandskosten door een commissie gemaakt bij de uitvoering van haar wettelijke opdracht ten gunste van al dan niet behoeftige personen, krachtens een eigen recht verhaald worden hetzij op..., hetzij op hen die aansprakelijk zijn voor de verwonding of de ziekte die de onderstand noodzakelijk heeft gemaakt. Wanneer de verwonding of de ziekte het gevolg is van een misdrijf, kan de vordering terzelfdertijd en voor dezelfde rechters als de publieke vordering worden ingesteld »;

Overwegende dat deze wetsbepaling gewis de Commissie van Openbare Onderstand ertoe machtigt onder-

standskosten door haar gemaakt bij de uitvoering van haar wettelijke opdracht te verhalen, zonder dit verhaal tot de kosten van de aan het slachtoffer van de verwonding of van de ziekte verleende steun te beperken;

Dat de terugbetaling van de onderstandskosten echter ten laste van personen die voor de verwonding of de ziekte aansprakelijk zijn slechts kan vervolgd worden indien de onderstand noodzakelijk werd gemaakt, dit wil zeggen, veroorzaakt werd, door de verwonding of de ziekte en niet door de reeds bestaande behoefte van de ondersteunde persoon;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat de minderjarige kinderen van het slachtoffer reeds ondersteund waren vóór het ongeval dat het overlijden van hun moeder veroorzaakte, en dat dit overlijden, te dien opzichte, enkel voor gevolg heeft gehad de hoedanigheid te wijzigen van de schuldenaar van de onderstand door de eisende Commissie van Openbare Onderstand, reeds gelast met de voogdij van de minderjarigen bij toepassing van artikel 5 van de wet van 15 mei 1912, in de plaats te stellen van de Staat, oorspronkelijke schuldenaar van de onderstand bij toepassing van art. 10 van gezegde wet;

Dat hieruit volgt dat het arrest wettelijk en zonder tegenstrijdigheid heeft beslist, op grond van die vaststellingen, dat de feiten van de ten laste van de beklaagde weerhouden telastlegging de onderstand waarvan de kinderen vanwege de Commissie van Openbare Onderstand genieten niet noodzakelijk hebben gemaakt, dat hun staat van behoefte alleen die onderstand genoodzaakt heeft en dat de eis van de Commissie van Openbare Onderstand van Poperinge derhalve niet ontvankelijk is;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artt. 199, 202 van het Wetboek van strafvordering, 6, 7 van de Wet van 1 mei 1849 op de rechtbanken van eenvoudige en correctionele politie, en 9 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte verzekering van de burgerlijke aansprakelijkheid in zake motorvoertuigen,

doordat het bestreden arrest, nu eiseres vóór de correctionele rechtbank haar vordering gericht had tegen verweerder Durant, ten deze beklaagde, en tevens verweester « Eurobel » in zake had geroepen ten einde haar het tussen te komen vonnis gemeen te horen verklaren, nu het vonnis van de correctionele rechtbank de vorderingen van eiseres zowel tegen verweerder als tegen verweester gericht, gegrond had verklaard, nu verweester Eurobel hoger beroep had aangetekend, doch nu verweerder Durant nagelaten had zulks te doen, de vorderingen van eiseres zowel tegen verweerder als tegen verweester gericht onontvankelijk heeft verklaard.

terwijl het hoger beroep van verweester, welke overeenkomstig de bepalingen van artikel 9 van voormelde wet van 1 juli 1956 in zake was geroepen in gemeenverklaring van het te vellen vonnis, aan het hof van beroep niet toeliet het vonnis van de correctionele rechtbank te hervormen in zover dit vonnis ten bate van eiseres op burgerlijk gebied een veroordeling uitsprak ten laste van eerste verweerder, gezien deze laatste nagelaten had hoger beroep in te stellen in de voorwaarden bepaald door de hoger aangehaalde artikelen van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 1 mei 1849;

Overwegende dat verweerder niet in hoger beroep is gekomen tegen het vonnis dat hem onder meer veroordeelde tot het betalen aan eiseres van schadevergoeding;

Overwegende dat de rechter in hoger beroep, uitspraak doende over het uitsluitend door verweester ingesteld hoger beroep, en over het door eiseres ingesteld incidenteel hoger beroep, niet vermocht haar vordering tegen

verweerder niet ontvankelijk te verklaren en verweerder te ontslagen van de tegen hem door de eerste rechter uitgesproken burgerlijke veroordeling tot het betalen aan eiseres van schadevergoeding;

Dat het arrest, derhalve, de in het middel aangehaalde wetsbepalingen geschonden heeft;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, in zover het over de door eiseres tegen verweerder ingestelde burgerlijke vordering en over de kosten ervan uitspraak heeft gedaan; Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt eiseres in één helft en de Staat in de andere helft van de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 22 april 1968.

Voorzitter: M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. Gerniers.

Advocaat-generaal: M. Charles.

1. Misdrijf. — Voortdurend misdrijf. — Is een tweede bestraffing mogelijk?
2. Stedebouw. — Instandhouden van een werk dat strijdig is met de wet.

1. Een voortdurend misdrijf, dat voortvloeit uit het tot stand brengen van een blijvende en onrechtmatige toestand die voortduurt zonder nieuw optreden van de dader, kan slechts éénmaal bestraft worden, zonder dat dezelfde regel onvoorwaardelijk kan gelden in de gevallen waarin het begrip voortdurend misdrijf zich uitstrekt tot voortgezette of opeenvolgende misdrijven die uit herhaalde onrechtmatige daden bestaan.

2. Het uitvoeren van een met de wet op de stedebouw strijdig werk maakt een ogenblikkelijk misdrijf uit, maar het instandhouden van een dergelijk werk is een voortdurend misdrijf.

De enkele vaststelling dat degene die bij een vorig in kracht van gewijsde getreden vonnis werd veroordeeld op grond dat hij een muur in strijd met de wet op de stedebouw heeft gebouwd of in stand gehouden, weigert de muur af te breken, is niet voldoende om het dispositief, dat het misdrijf nieuw is, te rechtvaardigen nu niet vastgesteld is dat hij een positieve daad verricht heeft na het vorige in kracht van gewijsde getreden vonnis.

Wellekens.

Gelet op het bestreden arrest, op 23 oktober 1967 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van des artikelen 3, 4, van de wet van 17 april 1878, 195 van het Wetboek van strafvordering betreffende het gewijsde in strafzaken, 64 en 44, eerste lid van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van van de Stedebouw;

doordat het bestreden arrest, alhoewel het vaststelt dat eiser reeds vervolgd werd wegens het uitvoeren van werken opgenoemd in voormeld artikel 44 zonder voorafgaandelijke schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het college van burgemeester en schepenen en veroordeeld werd, bij vonnis van 23 juni 1965 in kracht van gewijsde getreden tot een geldboete van 50 frank en tot

het herstel van de plaats in haar vorige toestand binnen de twee maand, eiser opnieuw voor dezelfde feiten veroordeelt tot een geldboete van 200 frank en tot het herstellen van de plaats zoals het voormelde vonnis het reeds voorzag, schending van de gewijsde zaak, en indien weliswaar de nieuwe telastlegging het instandhouden van kwestieuze werken in aanmerking nam (v.g.), die toestand nochtans niet een tweede maal kon beteugeld worden op grond van de artikelen 44 en 64 van voormelde wet van 29 maart 1962, daar er slechts één enkel wederrechtelijk feit werd gepleegd;

Overwegende dat artikel 64 van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw bestraft het uitvoeren of in stand houden van de erin bepaalde werken met overtreding van zekere voorschriften, inzonderheid de werken die aan voorafgaande vergunning van de door de wet aangeduide overheden onderworpen zijn;

Overwegende dat uit voormeld artikel blijkt dat de wetgever niet alleen het uitvoeren van een met de wet strijdig werk maar ook het instandhouden daarvan strafbaar stelt;

Overwegende dat, zo het uitvoeren van een met die wet tstrijdig werk, een ogenblikkelijk misdrijf uitmaakt, het instandhouden van een dergelijk werk daarentegen een voortdurend misdrijf is;

Overwegende dat een voortdurend misdrijf, dat voortvloeit uit het tot stand brengen van een blijvende en onrechtmatige toestand die voortduurt zonder nieuw optreden van de dader, slechts éénmaal bestraft kan worden, zonder dat dezelfde regel onvoorwaardelijk kan gelden in de gevallen waarin het begrip voortdurend misdrijf zich uitstrekt tot voortgezette of opeenvolgende misdrijven die uit herhaalde onrechtmatige daden bestaan;

Overwegende dat eiser door het in kracht van gewijsde getreden vonnis van 23 juni 1965, veroordeeld werd om te Denderleeuw sedert de maand augustus 1964 tot 20 maart 1965, de werken bedoeld in artikel 44, eerste lid van de wet van 29 maart 1962, uitgevoerd of in stand gehouden te hebben in strijd met gezegde wet, en dat het vonnis het herstellen van de plaats in de vorige toestand binnen de twee maanden bevolen had;

Overwegende dat het bestreden arrest eiser veroordeelt om, sedert de datum waarop het vonnis van 23 juni 1965 definitief is geworden, de litigieuze muur waarvan de vernietiging reeds door vermeld vonnis bevolen was, in stand gehouden te hebben;

Overwegende dat het bestreden arrest steunt op de vaststelling dat eiser door zijn in een proces-verbaal geconstateerde weigering gezegde muur af te breken, de litigieuze werken « in stand houdt » en zodoende een nieuw misdrijf pleegt, het misdrijf destijds door hem begaan een voortdurend misdrijf zijnde dat juridisch onderbroken was door het vonnis van 23 juni 1965;

Overwegende dat deze enkele vaststelling van het bestreden arrest niet voldoende is om het dispositief ervan, dat het bestrafte misdrijf nieuw is, te rechtvaardigen, nu niet onderzocht werd of noch vastgesteld werd dat een positieve daad van eiser verricht werd na het in kracht van gewijsde getreden vonnis van 23 juni 1965;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT. — Verg. Cass. 15 januari 1968, R.W. 1967-1968, 1238.

RAAD VAN STATE

6de Kamer. — 16 november 1967.

Voorzitter: M. Moureau.

Raadsheren: M.M. Coyette en Holoye.

Substituut-auditeur-Generaal: M. Duchatelet.

Advocaat: Mr. Delvaux.

Pensioenen voor arbeiders en bedienden. — Aanspraken. — Feitelijk gescheiden echtgenote.

Art. 10 par 3, tweede lid van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden heeft betrekking op het geval van twee echtgenoten die in het bestek van deze wet elk aanspraak kunnen maken op een rustpensioen, maar is niet toepasselijk op het geval waarin de echtgenote van de pensioen-aanvrager een arbeidersrustpensioen geniet.

Bij vergelijking van art. 33, eerste lid en art. 33, derde lid, 1° van het K.B. van 30 juli 1957 beslist de Raad van State dat de feitelijk gescheiden echtgenote van diegene die een bediendenpensioen aanvraagt, hoewel zij van haar arbeidersrustpensioen heeft afgezien, geen aanspraak kan maken op de helft van het rustpensioen van haar man.

Pieret t./ Nationale Kas voor Bediendenpensioenen.

Arrest nr. 12.661.

Gezien het op 9 november 1966 ingediende verzoekschrift, waarbij Maurice Pieret de nietigverklaring vordert van de op 6 september 1966 gewezen en op 14 september 1966 ter kennis gebrachte beslissing van de Hoge Commissie voor pensioenen (eerste kamer), die de beslissing *a quo* te niet doet en aan Marceline Maque, verzoekers echtgenote, de helft van het aan verzoeker toegekende bediendenpensioen verleent;

Overwegende dat het geschil betrekking heeft op de vraag of de gescheiden echtgenote recht heeft op de helft van het aan verzoeker Pieret toegekend bediendenpensioen;

Overwegende dat verzoeker Pieret een bediendenrustpensioen geniet dat op 1 april 1957 is ingegaan; dat zijn feitelijk gescheiden echtgenote Marceline Maque een arbeiderspensioen geniet dat op een loopbaan van vijftien jaren is berekend en op 1 maart 1964 is ingegaan; dat die echtgenote op 20 maart 1964 de helft van het pensioen van haar man heeft geëist; dat de administratieve beslissing van 30 maart 1965 die aanvraag heeft afgewezen omdat de betrokkene een arbeiderspensioen geniet; dat de Commissie van beroep van Elsene die beslissing op 2 december 1965 heeft bevestigd; dat de echtgenote beroep bij de Hoge Commissie voor pensioenen heeft ingesteld onder aanvoering « dat de vrouw kan afzien van haar persoonlijk pensioen om de man in staat te stellen het pensioen tegen 'gezinstarief' te krijgen »; dat die Commissie op 6 september 1966 er akte van heeft genomen dat de echtgenote afzag van haar persoonlijk rustpensioen vanaf 1 april 1964 en recht heeft gedaan op haar aanvraag onder overweging:

« Dat artikel 10, § 3, tweede lid, van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 13 maart 1964 tot regeling van de cumulatie in hoofde van twee echtgenoten, van een rustpensioen als arbeider of van een rustpensioen als bediende, stelt 'behalve in het geval waarin haar rustpensioen ingegaan is vóór de leeftijd van 60 jaar, kan de echtgenote van het genot van haar rustpensioen afstand doen voor al de jaren van haar loopbaan, teneinde het mogelijk te maken al de

jaren van de loopbaan van haar echtgenoot in aanmerking te nemen ten belope van het bedrag voorzien in § 1, vierde lid, b...;

» Dat appellante dus onweerlegbaar het recht heeft om van haar persoonlijk pensioen af te zien opdat het pensioen van haar man op het zogenaamde gezinstarief berekend kan worden;

» Dat de Commissie oordeelt dat de termen '...geniet of rechten kan doen gelden...', in artikel 33 van evengenoemd koninklijk besluit van 30 juli 1957 (tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden), betekenen: een rustpensioen of enig ander gelijkaardig voordeel werkelijk ontvangt of recht heeft om het te ontvangen;

» Dat de betrokkene zodra zij afgezien heeft van haar rustpensioen, dit niet meer kan genieten noch hierop rechten kan doen gelden;

» Dat zij derhalve, als aan alle andere voorwaarden is voldaan, de helft van het op het zogenaamd gezinstarief berekend pensioen van haar man kan krijgen »;

Overwegende dat verzoeker Pieret de nietigverklaring van die beslissing vordert; dat hij zich beroept op de schending van artikel 33 van het koninklijk besluit van 30 juli 1957 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden; dat de Nationale Kas voor bediendenpensioenen eveneens de nietigverklaring van die beslissing vordert en wel op grond van hetzelfde middel; dat de verzoekers doen gelden dat de tegenpartij Marque een arbeiderspensioen heeft genoten en er vrijwillig van heeft afgezien, zodat zij geen aanspraak kan maken op de helft van het pensioen van verzoeker Pieret;

Overwegende dat het in de bestreden beslissing aangehaalde artikel 10, § 3, tweede lid, van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden, zoals het is gewijzigd, betrekking heeft op het geval van « twee echtgenoten » die « in het bestek van deze wet... elk... aanspraak kunnen maken op een rustpensioen », zoals dat geformuleerd is in artikel 2, tweede lid, van het koninklijk besluit van 13 maart 1964 tot regeling van de cumulatie in hoofde van twee echtgenoten, van een rustpensioen als arbeider of van een rustpensioen als bediende; dat het onderhavig geval buiten de werkingssfeer van dit artikel valt, aangezien verzoeker Pieret een bedienden- en zijn vrouw een arbeiderspensioen geniet;

Overwegende dat de vrouw een arbeidersrustpensioen heeft en hiervan heeft afgezien, zodat artikel 33 van het algemeen reglement, dat geschonden heet te zijn, hier toepasselijk is; dat de tegenpartij Maque zich in een van de in het derde lid, 1°, bedoelde gevallen bevindt, en zich dus niet kan beroepen op het eerste lid van evengenoemd artikel 33; dat de Hoge Commissie voor pensioenen, toen zij de helft van het rustpensioen van verzoeker Pieret toekende aan zijn vrouw, de wet verkeerd heeft toegepast; dat zij haar bevoegdheid te buiten is gegaan,

Besluit:

Artikel 1. — De beslissing van 6 september 1966 van de Hoge Commissie voor pensioenen is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal in de registers van de Hoge Commissie voor pensioenen worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak wordt verwezen naar de anders samengestelde Hoge Commissie voor pensioenen.

MEDEDELINGEN

De advocaat en de computer

Tijdens de sluitingszitting van de Jonge Balie bij de Hoge Raad der Nederlanden op 7 juni 1968, hield Jhr. Mr. J.A.E. van der Does een voordracht over de advocaat en de computer, waarvan de tekst in het «Advocatenblad» van 15 augustus 1968 (N° 7, blz. 425-429) is gepubliceerd.

Wij veroorloven ons een gedeelte van deze tekst hier over te nemen, daar hij tot een beter begrip van de mogelijkheden van de computer bij de documentatieverstrekking op juridisch gebied kan bijdragen.

* * *

De Verenigde Staten gaan ons voor met een aantal actieve informatiecentra en een veel groter aantal studieprojecten. Deze laatste zijn in West-Europa ook al zo talrijk geworden, dat ik u een opsomming bespaar. Wel is het Belgisch juridisch documentatiecentrum «Credoc» een gelukwens aan onze Belgische confrères waard. Als voorbeeld van samenwerking van balie en notariaat heeft het om vele redenen onze bewondering. Onze Franse confrères zullen mij vergeven, dat ik nalaat de werkzaamheden van het Centre d'Informatique du Barreau de Paris nader te omschrijven. Wat ik hierover te weten heb kunnen komen, is zeer belangwekkend. Het valt te betreuren dat uw inspanningen onvoldoende bekend zijn buiten het Franse taalgebied. Hetzelfde geldt voor een aantal Engelse en Duitse projecten.

In Nederland ten slotte is een informatiecentrum in oprichting. Het project wordt zeer sterk gestimuleerd door twee uitgeverijen, die de markt van de juridische publicaties grotendeels beheersen. Zij hebben zich verzekerd van de medewerking van vooraanstaande juristen uit vele sectoren van de samenleving, o.a. van de secretaris van de Nederlandse orde van advocaten. Voorzitter van de betreffende commissie is de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad.

Maar is dit alles nu zo verschrikkelijk nodig? Wie daaraan twijfelt, doet er allereerst goed aan, te bedenken, dat in het administratieve recht de vloedgolf van wetgeving van allerlei aard met de dag hoger wordt. Wie kan bijvoorbeeld het gecompliceerde geheel van de Wetgeving op Europees terrein nog overzien? Blijkbaar niet de organen van de Europese Economische Gemeenschap, onder wier auspiciën het internationale overleg over de oprichting van een informatiecentrum reeds is geopend. Aan de kansen van dit soort projecten behoeft weinig twijfel te bestaan.

Internationale informatie schijnt juist op deze gebieden uitstekend in computers verwerkt te kunnen worden. De wereldgezondheidsorganisatie World Health Organisation is er op deze wijze in geslaagd, een informatiesysteem op te bouwen dat gegevens verstrekt over de medische wetgeving in bijna alle landen.

Tot hier gekomen, weten wij genoeg om een hardnekkig misverstand uit de weg te ruimen. Sommige confrères schijnen te menen, dat de balie in volkomen vrijheid kan beslissen of zij wel of niet computers zal gebruiken. Die vrijheid bestaat natuurlijk niet. De potentiële gebruikers van informatiecentra zijn, behalve de balie, overheidsinstellingen, semi-officiële instellingen en de juridische bureaus van de grote ondernemingen. Laten wij ook niet vergeten, dat de Europese ondernemingen steeds grotere eenheden vormen, die zich aanzienlijke investeringen kunnen veroorloven. Deze gebruikers behoeven

werkelijk niet te wachten tot de balie de techniek van de automatische informatieverwerking zal hebben doorgrond. Een Amerikaans informatiecentrum op commerciële basis voert op zijn balans aan de actiefzijde een post van ruim anderhalf miljoen dollars op als kosten van ontwikkeling. Men wil dus de verworven deskundigheid en ervaring verkopen. Een *défi américain* in de zin van Servan-Schreiber is hier stellig denkbaar.

Natuurlijk kunnen wij het administratieve recht en de internationale complicaties laten lopen en ons beperken tot het privaatrecht, waar wij onze monopoliepositie genieten. De balie zal dan nog meer terrein verliezen. Een vooraanstaande jurist op het gebied van het administratieve recht heeft onlangs aan het privaatrecht hetzelfde lot voorspeld als het Romeinse recht heeft ondergaan: men blijft het onderwijzen, doch uitsluitend omdat men er zo goed van leert juridisch te denken. De opmerking is onjuist, maar het zegt wel iets, dat men zo iets kan zeggen en er een zeker succes mee kan boeken.

Bij het privaatrecht is de situatie anders. Het internationale element speelt slechts een rol bij enkele delen ervan zoals het vennootschapsrecht en het octrooirecht. Zo heeft het centre d'informatique du barreau de Paris plannen met het vennootschapsrecht der E.E.G.-landen. Voor het overige is de verscheidenheid te groot, zowel in de rechtssystemen als in de vocabulaire.

Verder gaat het bij het privaatrecht niet zozeer om wetgeving dan wel om jurisprudentie en literatuur. Deze in computers op te slaan, zó, dat de gebruiker terstond de relevante informatie krijgt, niet teveel en niet te weinig, geeft allerlei moeilijkheden. Waarschijnlijk valt er niet aan te ontkomen om ieder vonnis of arrest en ieder tijdschriftartikel te voorzien van een aantal sleutelwoorden, die vervolgens in een computercode kunnen worden vertaald. Deze sleutelwoorden zullen op systematische wijze moeten worden opgenomen in een boekwerk, dat thesaurus genoemd wordt. Aangezien de computer met een zeer groot aantal sleutelwoorden kan werken, kan de thesaurus geregeld worden aangepast aan de nieuwste ontwikkelingen.

Men voorziet verder in de toekomst — maar niet de eerste jaren — de volgende ontwikkeling. Allereerst zal de gebruiker zelf de beschikking hebben over de thesaurus, die waarschijnlijk losbladig zal zijn, zodat hij geregeld kan worden aangepast. Verder zal de gebruiker door een soort telex-verbinding rechtstreeks met de computer verbonden zijn, zonder verder menselijke tussenkomst. Dit heeft het voordeel dat de computer, in wiens geheugen ook de thesaurus is opgeslagen, de gebruiker kan waarschuwen als hij de sleutelwoorden bijvoorbeeld zo heeft gecombineerd, dat de computer een teveel aan informatie zou moeten geven. Helaas is ook mogelijk dat de computer volstaat met de gebruiker erop te wijzen, dat hij moet beginnen de rekening van het informatiecentrum over de afgelopen maand te voldoen.

Natuurlijk is hier allereerst nodig een staf van hoogbepaalde juristen, die de sleutelwoorden in het materiaal aanbrengen en de thesaurus opstellen en bijhouden volgens een systeem, dat een juridisch geschoold gebruiker aanvaardbaar zal vinden. Dit zullen zeer gekwalificeerde krachten moeten zijn, die meer geld zullen kosten dan de computer zelf.

En ook hier moet worden gevraagd: is het nodig? Ik meen hier de situatie in mijn eigen land als uitgangspunt te mogen nemen. Wij, Nederlandse advocaten, vinden namelijk dat onze conventionele documentatie op zichzelf weinig te wensen overlaat. Onze losbladige boeken vullen enige planken in onze bibliotheek, onze kaartsystemen een aantal kasten. Men kan wel zeggen,

dat alle gepubliceerde jurisprudentie en literatuur, ook, buiten het privaatrecht, hier op de een of andere wijze in terechtkomt.

Natuurlijk is het een vervelend en tijdrovend werkje om elke paar weken een aantal kaarten en bladzijden te moeten aanbrengen. Bovendien kan men dit niet aan een niet al te conscientieuze kracht overlaten. Gelukkig hebben wij onze echtgenoten nog die veelal hun mannen ook hier op conscientieuze wijze terzijde staan. Wel is dit weer een bron van klachten over onderbetaalde vrouwenarbeid in de privéfeer. Inderdaad, zullen wij een informatiecentrum heel wat beter moeten betalen dan onze echtgenoten. Maar dat is natuurlijk geen reden, de computer boven uw vrouw te verkiezen.

Nu rijst de vraag, of de Nederlandse advocaat eigenlijk nog wel te klagen heeft, hetzij over zijn huwelijksleven, hetzij over zijn juridische documentatie. In alle ernst, ik geloof niet, dat de Nederlandse advocaat uitdrukkelijk klaagt over het ontbreken van een juridisch informatiecentrum. Hij klaagt over heel iets anders. Hij klaagt over precies die dingen die ik aan het begin van mijn rede noemde. Hij voelt zich steeds onbehaaglijker onder de versnippering van het recht, de voortwoekerende specialisatie in de balie en het verdwijnen van de facteur personnel waarover Me. Reumont schreef. Maar het is niet de automatisering, die ons als juristen onmondig maakt, doch de overstelpende aanwas van jurisprudentie en literatuur. Deze stortvloed kan alleen een computer beheersen, of liever, de intelligente gebruiker van de computer.

U zult mij moeten vertrouwen als ik u zeg dat dit mogelijk zal zijn. Détails te geven zou ons teveel ophouden. Slechts enkele opmerkingen. Bedacht moet worden, dat de indeling van een kaartstelsel star is, die van een thesaurus variabel. Met een kaartstelsel kunt u niet spelen, maar de sleutelwoorden in een thesaurus kunt u combineren naar uw eigen inzicht. Uw juridisch inzicht wel te verstaan. U zult niet op het gehele gebied de ontwikkeling van dag tot dag behoeven te kennen. Maar wel zal iedere advocaat, ook de specialist, altijd het overzicht over het geheel van het privaatrecht, de samenhang en de dwarsverbanden moeten beheersen. U zult een algemeen gevormd jurist moeten blijven. Wie hierin beter is en wie hiervoor meer gevoel heeft dan zijn confrères, zal uit de computer juist datgene halen wat hem in staat zal stellen op zijn persoonlijke wijze zijn zaken te bepleiten en te winnen.

De computer, mijn geachte Confrères, is niet een volgende stap op de weg van de verzakelijking van ons beroep. Hij is daarentegen het enige antwoord op die verzakelijking, het enige middel om de facteur personnel terug te winnen. De balie heeft daarvoor in de grond van de zaak niets anders nodig dan de kwaliteiten, die haar in het verleden groot hebben gemaakt.

Het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis vijftig jaar

Op 3 februari 1968 werd in het groot auditorium der Rijksuniversiteit te Leiden het vijftigjarig bestaan van het tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis (*Revue d'Histoire du Droit*) herdacht.

Dit tijdschrift werd in 1917 opgericht door de Nederlandse professoren A.S. de Blécourt, J. Van Kan, E.M. Meijers en Mr. J. Van Kuyk.

De huidige redactie van het tijdschrift, waarvan de betekenis voor de rechtsgeschiedenis in Nederland en België groot is, bestaat uit de navolgende Nederlandse en

Belgische rechtshistorici: J.W. Bosch (Breda), M. David (Leiden), R. Feenstra (Leiden), P. Gerbenzon (Groningen), B.H.D. Hermesdorf (Nijmegen), J.T.H. De Smidt (Leiden en Amsterdam), F.B.J. Wubbe (Fribourg), R.C. Van Caenegem (Gent), R. Dekkers (Brussel en Gent), F.L. Ganshof (Gent), L. Genicot (Leuven), J. Gilissen (Brussel), P. Harsin (Liège), L. Th. Maes (Antwerpen), E.I. Strubbe (Gent), F. Vercauteren (Liège) en H. Wagnon (Leuven).

Op de voormelde herdenkingsbijeenkomst hield prof. E.I. Strubbe een rede, waarvan de tekst in deel XXXVI (L968), blz. 3-8, is opgenomen.

Hieraan ontlent wij het volgende:

* * *

In feite scheen het nieuwe Tijdschrift een roekeloze waaghalzerij. Het was het inderdaad, het mocht en het moest het in zekere zin ook zijn, wilde het de verheven taak vervullen, die de stichters zich hadden opgelegd. De taak wilskracht die de eerste medewerkers in hun arbeid schraagde, en de bezielende leiding van hun voorman, Prof. E.M. Meijers, vonden hun voedingsbodem in de vaste overtuiging dat rechtsstudie die de rechtshistorische achtergrond verwaarloost, een verminkte wetenschap is. Op een gebied zoals dat van het recht, waar grondig inzicht, doordringende scherpzinnigheid en fijnvoelend begrip ternauwernood volstaan om aan een subtiel en ingewikkeld raderwerk een ongestoorde gang te verzekeren, verhindert iedere vermindering niet alleen het heldere zicht op het geheel, maar maakt zij een duidelijk begrip van ieder afzonderlijk onderdeel onmogelijk. Het recht immers is één en ondeelbaar; geen deel ervan staat ooit los op zichzelf, maar ieder deel is op de meest verscheiden wijze met de overige verbonden. Het is ten andere dit verbonden zijn dat het wezen van de rechtswetenschap uitmaakt. Wat doen wij immers anders in de rechtsgeleerdheid dan de afzonderlijke delen van het recht onderkennen om er de onderlinge verhoudingen van na te gaan en in hun wezenskern te bepalen. Hoezeer ieder jurist zich ook beijvert om binnen de door de school bepaalde grenzen van zijn gebied te blijven, toch stoot hij steeds weer op verhoudingen die hem naar een gebied buiten het hem door de school begrensde voeren, en zonder het onderzoek van dewelke hij dat nauwgezette begrip dat het rechtsdenken eigen is, niet kan bereiken.

De eigenaard, de moeilijkheid maar tevens de aantrekkelijkheid van het rechtsdenken is precies gelegen in het ingewikkeld en gevarieerd karakter van die verhoudingen, een ingewikkeldheid en gevarieerdheid die onbegrensd is, zodat telkens weer onverwachte verhoudingen aan het licht komen, die opheldering vragen en nieuwe rechtsproblemen stellen.

De systematische jurist is er bij zijn onderzoek van overtuigd dat de verhoudingen zich in een bepaald recht beperken tot het op dat ogenblik geldende systeem, en komt daardoor lichtelijk tot het besluit, ik zou bijna zeggen tot het dogma, dat de sleutel voor het begrip van die verhoudingen in dat systeem zelf te vinden is. Hij plaatst zich op het standpunt dat de verhoudingen die hij wil ophelderen in wezen synchronisch zijn. Zelden overwint hij dat dogma, gaat dieper op de zaak in en stelt zich de vraag of de op te helderen verhoudingen ook niet diachronisch zijn, met andere woorden of zij behalve tussen de delen of onderdelen van het vigerende systeem, niet tevens tussen de afzonderlijke delen van het vigerende en het vroegere systeem aanwezig zijn.

Het is verwonderlijk hoe zelden de juristen zich die vraag stellen; verwonderlijk is het, omdat het vigerende

recht dan toch historische wording is, niet alleen historische wording maar doorlevende historie. De grondbegrippen van het recht, de afzonderlijke instituten en voor het merendeel zelfs de bijzondere regels hebben wij bijna ongewijzigd uit het verleden overgeërfd. Wil men het recht in zijn ware gestalte, in zijn wezenlijke waarde en in zijn echte eigenaard begrijpen, dan moet men naar de bron ervan, naar het verleden, terug.

Aan die ijzeren wet kan geen rechtsgeleerde ontsnappen, en ontsnapt in werkelijkheid ook geen enkele. Daarvan zijn wij ons niet altijd bewust; in het recht hanteren wij begrippen en regels die historisch gegroeid zijn, en in vele gevallen kunnen wij zonder enig bezwaar voor de goede hantering, er de historiciteit van verwaarlozen, om ze als louter functionele bestanddelen van het systeem te beschouwen.

De rechtssystematiek doet eigenlijk niets anders, en daartegen is niets in te brengen, want de taak van de rechtssystematiek is niet het verleden te interpreteren of de historiciteit ervan na te gaan, haar taak beperkt er zich toe de vlottende rechtsbedeling in het heden te verzekeren.

Dat neemt nochtans niet weg dat wij niet uit het oog mogen verliezen dat de rechtssystematiek het is, die de functie aan het begrip of de regel toekent, en dat die toekenning niet noodzakelijk met het wezen van het begrip of de regel overeenstemt. In de gewone gevallen is die overeenstemming nochtans voldoende om bruikbaar te zijn, maar het volstaat dat een onvoorziën geval zich gaat voordoen om moeilijkheden te veroorzaken. Het is op dat kritisch ogenblik dat wij de historiciteit die achter de rechtssystematiek schuilt gaat, niet uit het oog mogen verliezen, want het gaat daarbij in laatste aanleg om de vraag of de toekenning van de functie door de rechtssystematiek op reële gronden gesteund is.

Het antwoord op die vraag kan alleen in het rechtsverleden gevonden worden, en over het rechtsverleden kan alleen de rechtsgeschiedenis op verantwoorde wijze inlichten.

Dat dit teruggrijpen naar het verleden en dus naar de rechtsgeschiedenis niet alleen theoretisch gefundeerd is maar praktisch toegepast wordt kan door tal van voorbeelden gestaafd worden. Het moge hier volstaan op het geval te wijzen van Prof. Meijers, die na de onvolmaaktheden van de vigerende systematiek te hebben aangevoeld, deze door een beroep op het verleden heeft zoeken te corrigeren, en daarbij in de rechtsgeschiedenis is terechtgekomen. Hij was er zich inderdaad van bewust dat fragmentaire wetenschap geen wetenschap is, en dat het onderzoek van het rechtsverleden even grondig als de juridische vorming moet opgevat en beoefend worden. Niet een toevallige uitstap op rechtshistorisch gebied, maar een ruime prospectie kon hem de oplossing brengen. De belangstelling voor de rechtsgeschiedenis was bij hem wetenschappelijke ernst, haar beoefening maakte deel uit van de rechtsgeleerdheid. Hij was geleidelijk aan en onder de druk van de omstandigheden tot die overtuiging gekomen, en wellicht zonder het te beseffen had hij dezelfde weg afgelegd als de jurist Pollock in Engeland, de constitutionalist Esmein in Frankrijk en de civilist Gierke in Duitsland.

De stichting van het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis moet dan ook worden beschouwd als gegroeid niet uit de drang om aan een behoefte van het geleerde publiek te voldoen, maar uit de overtuiging dat met het gemis aan rechtshistorische belangstelling er bij de juristen iets wezenlijks ontbrak, waarvoor de ogen moesten geopend en de geesten gewonnen.

Het was van het begin af duidelijk dat de taak die de

stichters op zich hadden genomen niet licht was. Zeldzaam waren de juristen die zich aangetrokken voelden tot een studie die grote inspanning en veel tijd vergde, en nog zeldzamer waren de historici die zich waagden op een gebied waar zij op elk ogenblik vreesden in een juridische wolfsangel geklemd te raken. Doch hoe moeilijk de taak ook was, de bijval bleef niet uit.

Jaar om jaar steeg het aantal medewerkers en belangstellenden, en nu vijftig jaar later is de tengere plant een kloeke boom geworden. Dank zij het tijdschrift heeft de rechtsgeschiedenis in Nederland en in België een plaats veroverd die ontzag inboezemt.

Men kan nochtans niet zeggen dat de toestand, zoals hij zich thans voordoet, in alle opzichten voldoening schenkt.

Als vak zonder onmiddellijk nut voor de praktische jurist, hij weze adviseur, advocaat, magistraat of rechter, kan en zal de rechtsgeschiedenis nooit grote aantrekking op die kringen uitoefenen, maar men zou mogen verwachten dat haar meer belangstelling en waardering zou te beurt vallen vanwege de juristen die zich tot de studie van de rechtswetenschap aangetrokken voelen. Ongetwijfeld hebben velen onder hen hun eigen problemen, en worden zij bovendien dagelijks bijna bedolven onder een vloed van vragen waarvan de oplossing geen uitstel duldt. Dat zij daarbij geen tijd voor de rechtsgeschiedenis vinden, is niet alleen te begrijpen, maar in zekere mate ook te rechtvaardigen. Maar dat enkele onder hen bovendien onbegrijpend staan tegenover de algemene en zelfs de eigen rechtsgeschiedenis staan, is in een tijd die zoals de onze een herwaardering van de sociale waarden doorvoert, bedenkelijk. Is het dan niet hun taak om leiding te geven aan die ondwingbare drang naar heraanpassing van het recht en de rechtsbedeling die de jonge generatie bezielt, om de echte of vermeende behoeften van het opkomend geslacht door veilige waters te loodsen, en om de vaak onsamenhangende en soms tegenstrijdige aspiraties die wij overal rondom ons zien ontstaan tot een harmonisch geheel te coördineren? En brengt dat niet mede dat zij zich

boven de wisselvalligheden van de eendagsopwellingen moeten verheffen en naar de fundamentele waarden terugrijpen? Hoe moeilijk maken het zich deze onder hen niet, die zich halstarrig blijven vastklampen aan de ontleding van het vigerend systeem, en door de ogen te sluiten voor het licht dat het verleden op het heden uitstraalt, zich in de onmogelijkheid plaatsen om het ware uitzicht te erkennen van het juridische gewirwar waarvan zij de getuige zijn. Indien ooit, dan toch in een bewogen tijd is de rechtsgeschiedenis geroepen om een functie in de rechtsbedeling te vervullen. Het is geen toeval dat de stichter van de rechtsgeschiedenis, de onvolprezen Huig de Groot, in een tijd leefde die zoals de onze, en naar de maatstaf van die eeuw even grondig als de onze, het maatschappelijk bestel van het volk heeft aangetast, hernieuwd en heraangepast. Voor hem was de studie van het rechtsverleden geen sieraad van de geest, geen uiting van die honger naar kennis die de renaissance had wakker geroepen, maar ernst en noodzaak, onvervangbaar redmiddel en vast kompas op de vaart naar de glorierijke toekomst die voor de boeg lag. Ook nu is dat weer het geval, ook nu staan wij voor de zware taak in het recht om de weg naar een nieuwe, geordende en harmonische maatschappij te wijzen, ook nu is de rechtsgeschiedenis geroepen om de horizon van de juristen te verruimen, en hun ogen te openen bij het opsporen van de veilige weg naar een betere toekomst.

Prof. Meijers heeft, toen hij de aanstoot tot het uitgeven van het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis gaf, dank zij zijn juridische fijnzinnigheid gevoeld welke grootse taak aan de rechtsgeschiedenis in de verwarde tijden die hij voorzag, voorbehouden was. Nu, een halve eeuw later, zien onze verbaasde ogen hoe onfeilbaar en verdedigend zijn ziensblik is geweest. Het feit dat wij hier heden samen herdenken sterkt ons in de taak die ons in het rechtsbestel is opgedragen, het is een spoorslag om vastberaden op de ingeslagen weg voort te gaan, en de juristen te helpen wapenen voor de zware strijd om een vlottere rechtsbedeling en een betere toekomst.

VERBOND VAN BELGISCHE ADVOCATEN

Congres te Leuven op 20-21 september

Het Verbond van Belgische Advocaten houdt zijn congres te Leuven.

De Balie van dit arrondissement viert dan ook het 125-jarig bestaan van haar Raad der Orde.

Ziehier het programma dat voor beide gelegenheden samen werd ontworpen:

Vrijdag, 20 september 1968, te 20 uur, in het gerechtsgebouw te Leuven: academische zitting en receptie ter gelegenheid van bedoelde viering.

Zaterdag, 21 september 1968: vanaf 9.30 u.: bijeenkomst in het gerechtsgebouw te Leuven waar het secretariaat is ondergebracht. De congressisten worden per autocar overgebracht naar het universiteitsauditorium AHO 15-06 te Heverlee;

Te 10 u.: algemene vergadering van het Verbond (met simultaanvertaling);

Tussen 12 en 13 u.: terugkeer naar Leuven-centrum per autocar;

Te 13 u.: lunch in de «Salons Georges», Universiteitsplein, Leuven;

Vanaf 14.30 u.: vertrek per autocar naar de congreszaal te Heverlee;

Te 15 u.: voortzetting van de algemene vergadering van het Verbond;

Omstreeks 17.30 u.: terugkeer per autocar naar Leuven-centrum;

Te 18 u.: receptie aan de congressisten en hun echtgenoten aangeboden door het stadsbestuur van Leuven met kort bezoek aan het stadhuis, waar de receptie plaats heeft.

Gala-avond in «Salons Georges»: vanaf 20 tot 21.45 u.: koud buffet. — Galabal: openingsdans te 22 u. (avondkledij).

Zondag, 22 september 1968: te 12 u.: mis in de abdij van Park-Heverlee; te 12.44 u.: bezoek aan de abdij; te 14 u.: middagmaal in de abdij.

Practische inlichtingen :

1. Er zal bijzondere parkeergelegenheid worden voorbehouden voor de deelnemers ;

2. Een autocar zal van 9 tot 9.45 u. aan het station te Leuven de deelnemers, die met de trein reizen, vervoeren naar het secretariaat ;

3. De confraters, die te Leuven willen overnachten, kunnen een hotelkamer laten reserveren door de inrichtende Balie, indien zij zich inschrijven *vóór 13 september 1968* ;

4. Deelnameprijs : aan alle activiteiten van 21 september : 550 fr. (lunch alleen : 250 fr. - koud buffet en gala-bal : 350 fr.) ; voor zondag, 22 september : 275 fr. ;

5. Tijdens de algemene vergadering (van 10 tot 12 u. en van 15 tot 17 u.) wordt voor de echtgenoten van de deelnemers een geleid bezoek aan de stad Leuven en haar universiteit ingericht ;

6. Alle correspondentie moet gericht worden aan het secretariaat van de Balie van Leuven, Gerechtsgebouw, Leuven, en alle betalingen worden gedaan op nummer 3700/13/25192 van de Balie van Leuven bij de Kredietbank, zetel Leuven (P.C.R. 8.90).

Voor dringende gevallen : tel. 016/250.82 van Mr. Jordens.

Algemene Vergadering van 21 september 1968

De leden van het Verbond van Belgische Advocaten worden uitgenodigd op de algemene vergadering, welke zal plaatshebben op zaterdag, 21 september 1968 in het universiteitsauditorium AHO 15-06 te Heverlee (Leuven).

Dagorde :

Te 10 uur : toespraak van de voorzitter ; verslag van de secretaris-generaal ; verslag van de algemene penningmeester ; statutaire verkiezingen, — 3 mandaten van ondervoorzitter zijn te begeven. Zouden eventuele kandidaten hun candidatuur willen overmaken aan de secretaris-generaal Mr. P. Ronse, G. Macaulaan, 33, te Brussel 5.

Vanaf 11 uur : Besprekingen over het onderwerp : «De vermeerdering van de productiviteit der advocaten en de gerechtelijke hervorming» onder leiding van de

algemene verslaggeefster, Mr. Hilde Pee, voorzitter van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie van Brussel, met mededelingen door :

1. Vercheidene advocaten over :

- beknopte besluiten en hun voorafgaande neerlegging ;
- de tijdsbeperking van de pleidooien ;
- het probleem van de voorrang onder de rechtsmachten en onder de advocaten ;
- de mogelijkheden van het gerechtelijk wetboek voor de diligente advocaat ;

2. Een griffier van de rol over de ondervinding van de testrechtbanken sedert 15 maart 1968 ;

3. Een magistraat over deze problemen, gezien vanuit de Zetel ;

4. Over de verbetering van de kantoorinrichting en de veralgemening van de gestructureerde associatie van advocaten.

Bericht aan de jonge confraters

Gezien het belang en het nut van de besprekingen die op de Algemene Vergadering zullen gehouden worden en de wenselijkheid van contactname tussen confraters van verschillende Balies alsmede van de eenvormigheid van werking van het Verbond en van de U.J.B.A., werd besloten ter bevordering van de deelname aan het congres door de confraters, die *ten hoogste 8 jaar Balie* hebben, stage inbegrepen, de deelnameprijzen voor de activiteiten van 21 september 1968 te verminderen als volgt :

lunch : 175 fr. in plaats van 250 fr. ; gala-avond : 225 fr. in plaats van 350 fr. ; lunch én gala-avond : 350 fr. in plaats van 550 fr.

Deze prijzen gelden ook voor hun echtgenote (echtgenoot).

Bericht aan alle confraters

Een oproep wordt gedaan tot alle confraters die, ofwel een mededeling verlangen te doen tijdens de besprekingen over het thema van het congres (Productiviteit van de Advocaat), ofwel een bepaald aspect wensen te zien toelichten. Zouden zij hun suggesties, vragen, verlangens of de samenvatting van hun tussenkomst van nu af willen mededelen aan Mr. Hilde Pee, Labbélaan, 46, te Overijse ?

Beknopte samenvatting van enkele preadviezen die op het Congres zullen voorgebracht worden**Advocaat-generaal Versée over de productiviteit van de advocaat**

De magistraat die het probleem van de productiviteit van de advocaat vanuit zijn optiek beschouwt, ziet als voornaamste vraagpunten :

- 1° de terugslag van de afschaffing van de pleitbezorgers ;
- 2° de noodzaak en de toepassingsmogelijkheden van tijdsbeperking van de pleidooien ;
- 3° het probleem van de voorrang onder rechtsmachten en advocaten ;

- 4° de mogelijkheid om door middel van associaties de vertraging van het rechtsverloop tegen te gaan.

* * *

Mr. J. De Suray over de Informatie door Ordinatoren

De proefnemingen inzake de werking van Credoc die in de loop van april 1968 geschieden betekenen vanzelfsprekend geen verantwoording van de inwerkstelling ervan, vermits de rechtsbronnen die werden aangeboord binnen het bereik van elk jurist liggen.

Uit die proefnemingen werden echter conclusies getrokken :

1° de vragen moeten op meer synthetische wijze en met meer precisie gesteld worden ;

2° enkele principiële beslissingen dienen te worden getroffen, o.m. : het recht moet in zijn geheel op ordinator worden gesteld ; het is noodzakelijk specialisten aan te werven die de documentatie op punt stellen ;

3° wat de jurisprudentie betreft worden de arresten van het Hof van Cassatie en de princeps-arresten van de drie Hoven van Beroep voor publicatie aan Credoc overgemaakt. Een dergelijke overeenkomst met de Raad van State is wenselijk.

Credoc hoopt de teksten van wetten en besluiten die sinds 1-1-1968 werden gepubliceerd eveneens op ordinator te zetten.

De analyse van de gerechtelijke hervorming evenals sommige doctrinewerken waarvan de analytische tabellen met bijzondere zorg zijn opgesteld, zijn in het vooruitzicht.

De verwezenlijking van Credoc wordt gesteund door verschillende buitenlandse universiteiten, met medewerking van de magistraten.

Financieel hangt Credoc af van de bijdragen van zijn leden. Deze bijdragen zijn dan ook onmisbaar.

Vanaf 1969 wordt een effectieve werking van Credoc voorzien, zowel voor advocaten als notarissen waarbij de belangen van beide taalgemeenschappen worden geëerbiedigd.

* * *

Mr. J. De Longueville over de Bespoediging van het Gerechtsverloop

Wil men :
het gerechtsverloop bespoedigen zonder aan zijn waarde te schaden ;

de arbeidsvoorwaarden van de advocaten begunstigen ;
het werk meer renderend maken ;
dan is het gebruik zonder meer van een gerechtelijk wetboek daartoe niet voldoende.

Hier kan de vraag worden gesteld, of geen wijzigingen nodig zijn omtrent de algemene principes of de feitelijke gedraging van de advocaat, die niet langer stroken met de eisen van de tijd en de samenleving. Wij denken hier namelijk aan de vertraging in het regelen van geschillen en aan het tijdverlies tengevolge van nutteloze voetstapen ; aan de onverschilligheid van hen, die, zelfs vaak zonder enige verwittiging aan de tegenstrever, zaken uitstellen en op de lange baan schuiven. Het zelfde geldt voor het niet beantwoorden van brieven van collega's. Hier heeft de tuchtraad een rol te spelen.

Rechten en plichten van de pleiter en van zijn cliënt zouden moeten duidelijk bepaald worden en sancties voorzien.

Uitstel bijvoorbeeld is lang geen recht ; het is veeleer een kwaad, dat zoveel mogelijk moet bestreden worden.

* * *

De heer griffier van de rechtbank te Leuven over de Bespoediging van het Gerechtsverloop

Het aantal zaken voor de rechtbank aanhangig verhoogt steeds. Vóór de rechtbank als piloot-rechtbank werd opgericht diende minstens de helft van de zaken verdaagd te worden omdat de rol overladen werd en bovendien de rolregeling tijdverlies meebracht.

Door het systeem dat toelaat een aanvraag tot dagbepaling in te vullen wanneer een zaak in staat is om gepleit te worden, kan een rol worden opgesteld die kans biedt te worden afgewerkt.

De griffier van de rol vergewist er zich van dat alle partijen op de vastgestelde dag kunnen pleiten, zoniet wordt een nieuwe datum voorgesteld of wordt de zaak naar de wachtlijst verwezen.

Vanzelfsprekend is aan dit systeem ook een keerzijde zoals : de moeilijkheid een weggevallen zaak door een andere te vervangen ; de pleiters te bereiken, vooral als meer dan twee advocaten in de zaak zijn betrokken.

De efficiëntie van het systeem wordt ook tegengewerkt door de nalatigheid en de onverschilligheid van de advocaten zoals : niet nauwkeurig invullen van de formulieren, nalaten op verzoek van de griffier in te gaan, het niet aanwezig zijn van de pleiters op het vastgestelde uur, onderschatten van de duur van de pleidooien, voorbijzien van verknochtheid van zaken, nutteloos uitstel, voorbijzien van prioriteit van de burgerlijke rechtbank.

De reactie van de advocaten is zeer divers, brengt, voor verscheidene redenen, soms ontevredenheid mee.

Nochtans zou door medewerking van hunnentwege een degelijke rolregeling kunnen worden bereikt.

Mr. J. De Suray over de Productiviteit van de Advocaat

Van overwegend belang is het zoeken naar middelen om de productiviteit van de advocaat te verhogen, en dit niet enkel wat de bespoediging van het gerechtsverloop betreft.

Op dit ogenblik is de toestand zo, dat de advocaat te veel tijd moet besteden aan de materiële arbeid en zich te weinig aan het intellectueel aspect kan wijden.

Daarin zou een wijziging moeten komen ; dit kan onder meer gebeuren door de verbetering van de stage, de specialisatie, de associatie, een rationele inrichting van de diensten, de hercyclage, enz.

Een organisatie van de diensten is onontbeerlijk.

Een degelijk ingericht secretariaat, binnen de federatie zou, in medewerking met de tribunalen en advocaten, moeten zorgen voor een doelmatige rolregeling, waardoor veel nutteloze tijd kon worden bespaard.

De uitbreiding van de dienst der vervangingen en nauwkeuriger informatie erover ; de bespoediging van het Credox-systeem ; het ter beschikking stellen van gebouwen waar voor alle advocaten alle nodige inlichtingen en werkmiddelen zouden ter beschikking staan ; de inrichting van arbitragekamers ; de inrichting, door het Verbond, van een financiële dienst, die de groepsverzekering zou bevorderen, ziedaar een aantal suggesties die tot de activiteit van de advocaat aanzienlijk kunnen bijdragen.

VLAAMSE JURISTEN,
Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"